

№ 18 (20781) 2015-рэ илъэс МЭФЭКУ МЭЗАЕМ и 4

> кыхэтыутыгьэхэр ыкіи нэмыкі къэбархэр тисайт ижъугьотэщтых WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

НыбжьыкІэ анахь чанхэр ригъэблэгъагъэх

АР-м и Ліышъхьэу Тхьакіущынэ Аслъан тыгъуасэ Адыгеим иныбжьыкіэ чанхэм ащыщхэр ригъэблэгъагъэх. Зэlукlэгъум хэлэжьагъэх АР-м шіэныгъэмрэ гъэсэныгъэмрэкіэ иминистрэу Хъуажъ Аминэтрэ апшъэрэ еджэпічтіум япащэхэмрэ.

— НыбжьыкІэ чанхэу, аныбжьмэ ямыльытыгьэу гъэхъагъэхэр зышІыхэрэм саІукІэныр сыдигъокІи сигуап, къыІуагъ республикэм ипащэ. — Неущырэ мафэр зыер шъоры, арышъ, ащ еплъыкІзу фышъуиІэм, шъуигухэлъхэм, шъуишІоигъоныгъэхэм тядэІуным, шъуипроектхэр тиІофшІэн щыдгъэфедэнхэм тыфэхьазыр. Урысыем щызэлъашІэрэ ныбжьыкІэ форумышхоу «Селигерым» шъузэрэхэлэжьагъэри лъэшэу ти-

АР-м шІэныгьэмрэ гьэсэныгъэмрэкІэ иминистрэу Хъуажъ

Аминэт къызэриІуагъэмкІэ, «Селигерыр» щыІэ зыхъугъэ 2009-рэ илъэсым къыщыублагъэу Адыгеим илІыкІоу ныбжыкі у нэбгыри 124-рэ щыіагь. 28-р зэкІэ форумым исекциехэм, ахэр 13 зэрэхъущтыгъэхэр, ахэлэжьагьэх. Ащ фэдэу илъэс къэс ныбжьыкІэ форумышхохэу 5 — 6 Урысыем щызэхащэшъ, Адыгеим истудентхэр зэкіэми ащэіэх.

НыбжьыкІзу мы зэІукІзгъум хэлэжьагъэхэр Адыгэ къэралыгьо ыкІи Мыекьопэ технологическэ университетхэм яаспирантых, ястудентых, ІофшІапіэхэм аіутхэри ахэтых. Зэкіэри урысые ныбжьыкІэ форумэу «Селигер-2014» зыфиlорэм щыІагьэх. Нэбгырэ пэпчъ ащ зэрэхэлэжьагъэм, пшъэрылъэу иІагьэм, иеплъыкІэхэм, тапэкІэ гухэлъэу иІэм республикэм ипащэ щигъэгъозагъ, ягукъэкІхэр къаІотагъэх. НыбжьыкІэхэм, студентхэм ягухэлъхэр пхыращынхэмкІэ, хэхъоныгъэхэр ашІыхэзэ лъыкІотэнхэмкІэ республикэр ІэпыІэгъушхо къызэрамехешап уешеал Ішеф медуахеф къызэрафэразэхэр ахэм къыхагъэщыгъ.

Сэнэхьатэу зэрагъэгъоты--ымкіэ Іофшіэпіэ чыпіэ щымыкІэнхэу, федэ къафихьынэу, гъэхъагъэхэр ашІыхэзэ ыпэкІэ лъыкІотэнхэу АР-м и ЛІышъхьэ ныбжыкlэхэм къафэлъэlvaгъ. ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтыр А. Гусевым тыри-

ыкІи Краснодар краим ябизнесменхэм Іоф зэрэзэдашІэщтым фэгъэпсыгъэ проектхэм афэлэжьагьэх. Мэкъумэщ хъызмэтым зегьэушъомбгъугъэнымкІэ Израиль ыгъэфедэрэ шыкІэхэмкІэ ащ испециалистхэр къадэгощэнхэм ыкІи инвестициехэр къыхалъхьанхэм Ассоциациер дэлэжьэнэу предложение къыхьыгъ.

Аужырэ илъэси 7-м къакІоцІ ард 68-рэ, республикэм щып-

Адыгеим зыпкъитыныгъэ илъыным фэші

Адыгэ Республикэм экономикэ ыкІи социальнэ зыпкъитыныгьэ ильынхэм фэші ахэм яхэхьоныгьэ фэіорышіэщт комиссием изэхэщэн фэгъэхьыгъэ унашъом Ліышъхьэу Тхьакіущынэ Аслъан кlэтхагъ. Комиссием пащэу иlэр АР-м и Премьерминистрэу КъумпІыл Мурат. АР-м иминистрэхэм я Кабинет хэтхэр, АР-м и Къэралыгьо Совет — Хасэм идепутатхэр, банкхэм, общественнэ организациехэм, федеральнэ ыкlи муниципальнэ хэбзэ къулыкъухэм ялІыкІохэр ащ хэхьагьэх.

УФ-м и Правительствэ и Тхьаматэу Дмитрий Медведевым пшъэрылъэу къышІыгьэм мы Іофыгьор къыпкъырыкІыгь.

Комиссием пшъэрылъ шъхьаlэу иlэщтыр лъэхьэнэ къинхэу тызыхэтхэм экономикэмрэ социальнэ льэныкьомрэ республикэм щашІырэ хэхъоныгъэхэм къакІямыгъэчыгъэныр ары. Хэбзэlахьхэм афэгьэхьыгьэ lофыгьохэр, лэжьапкlэмэ яхэгьэхьон ыкІи игъом ахэр тыгъэнхэр къулыкъукІэм ынаІэ зытыригъэтыщт лъэныкъох. Джащ фэдэу комиссиер зылъыплъэщтхэм ащыщ ціыфхэм Іоф яіэныр, республикэм къыщыдагъэкіыхэрэр нэмыкІ шъолъырхэм къащашІырэмэ янэкъокъун алъэкІыным, производствэм хэгъэхъогъэным апае шъолъырым иэкономикэ къэзыгьэпсырэ лъэныкъо шъхьа!эхэм Іэпы!эгъу ягьэгьотыгьэныр.

ЯІофшІэн зэфахьысыжьыгъ

ИкІыгъэ илъэсым Адыгеим ихьыкумхэм Іофэу ашіагъэм изэфэхьысыжьхэм ыкіи къихьэгъэ илъэсым пшъэрылъэу зыфагъэуцужьхэрэм защытегущыіэгъэхэ зэхэсыгъо тыгъуасэ щы агъ.

Ащ иІофшІэн хэлэжьагъэх Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан, АР-м и Къэралыгьо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, республикэм и Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат, федеральнэ инспектор шъхьаІэу ЛІыІужъу Адам, хэбзэухъумэкІо къулыкъухэм япащэхэр, нэмыкІхэри.

АР-м и ЛІышъхьэ пэублэ псалъэ къышІызэ республикэм игъэцэкІэкІо хэбзэ къулыкъухэмрэ хьыкумхэмрэ язэпхыныгъэ ыкІи язэдэлэжьэн зэрэзэхащэрэм осэшІу фишІыгь. АшкІэ Іофышхо зышІэрэ АР-м и Апшъэрэ хьыкум и Тхьаматэу Трэхъо Аслъан рэзэныгъэ гущыІэхэр пигъохыгъэх. Экономикэм хэхъоныгъэхэр ышІынхэм фэшІ мы системэм хэтхэм яІофшІэн зэрагъэпсырэм мэхьанэшхо зэриlэр къыхигъэщыгъ.

— ХьыкумышІэхэм сыдигьуи пшъэрылъ шъхьаІэу яІэр цІыфхэм яфитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэр, шъыпкъагъэ ыкlи зэфагъэ хэлъэу Іофхэр зэхафынхэр ары. Адыгеим ихьыкумышІэхэм ар дэгьоу зэрагьэцакІэрэр къэгъэлъэгъонхэм къаушыхьаты. БлэкІыгъэ илъэсым УФ-м и Апшъэрэ ыкІи Арбитражнэ хьыкумхэр зэрэзэхагьэхьажьыгьэхэм ишІогьэшхо къызэрэкІуагъэри нафэ. УФ-м и Президентэу Влади-*(Тикорр.).* мир Путиныр УФ-м и Апшъэрэ Хьыкум и Тхьаматэу Вячеслав Лебедевым зыюкіэм, къэралыгъом ицІыфхэр къыухъумытшы зэрилъэк ыщтымк іэ, экономикэ хэхъоныгъэу ышыщтхэмкіэ амалэу Іэкіэлъхэр хьыкумхэм бэкІэ зэряпхыгьэр къыхигьэщыгь. Мы аужырэ илъэсхэм хьыкумхэм анахь гъэхъэгъэ инэу яІэ хъугъэр ахэр нахь зэlухыгъэхэ, цlыфхэм нахь апэблагьэхэ зэрэхъугъэр ары. Обществэр зыгъэгумэкІырэ социальнэ Іофыгьохэм, нэмык лъэныкъохэмки цыф--осиунашие дехеспинитифя мех гьэ чып рагьэзыжыгьэнхэм шъунаІэ тежъугъэтыгъ, ащкіэ тышъуфэраз, — къыіуагъ ТхьакІущынэ Аслъан къэзэрэугьоигъэхэм закъыфигъазэзэ. АР-м и Лышъхьэ иунашъокІэ

«Адыгеим изаслуженнэ юрист» -ествфие деплустици едопрфие шъошэгъэ хьыкумышІ нэбгыритІумэ ар къэзыушыхьатырэ бгъэхалъхьэхэмрэ тхылъхэмрэ республикэм ипащэ аритыжьыгьэх.

Трэхъо Аслъан къызэриІуагъэмкІэ, блэкІыгъэ илъэсым бзэджэшІагьэ зезыхьэгьэ нэбгырэ 2476-мэ алъэныкъокІэ къызэІуахыгъэ уголовнэ Іоф 2325-м хынкумхэр ахэплъагъэх. Ахэм ащыщэу бзэджэшІэ 536-мэ хьапс атыралъхьагъ, шокі зимы Іофшіэнхэр пшъэдэкІыжьэу нэбгырэ 335-мэ афагъэнэфагъэх, 268-рэр тазыркІэ агъэпщынагъэх.

(Икіэух я 2-рэ н. ит).

Абхъаз Республикэм иліыкіохэм alyкіагъ

Тыгъуасэ АР-м и Ліышъхьэу Тхьакіущынэ Аслъан бизнес ціыкіум ыкіи гурытым, фермерхэм ыкіи ветеран организациехэм ІэпыІэгъу ятыгъэнымкІэ шъолъырхэм азыфагу ащызэхэгъэ Ассоциациеу «Россия интерсоюз» зыфиюрэм илыкюхэр ригъэблэгъагъэх.

Адыгеимрэ Абхъаз Республикэмрэ яэкономикэ хэхьоныгьэ егъэш ыгъэныр, агропромышленнэ комплексым инвестициехэр хэлъхьагъэхэ зэрэхъущтыр ары лъэныкъуитІур анахьэу зытегушыІагъэхэр.

Адыгеимрэ Абхъаз Республикэмрэ ныбджэгъуныгъэу азыфагу илъыр лъыдгъэкІотэным, лъэныкъо зэфэшъхьафхэмкІэ тызэдэлэжьэным сыдигъокІи тыфэхьазыр, — кІигъэтхъыгъ АР-м и Ліышъхьэ.

Ассоциацием ипрезидентзу Къэлэшъэо Станислав къызэриІуагъэмкІэ, Израиль, Абхъаз Республикэм, Адыгеим

Адыгеим иэкономикэ пстэумкІи сомэ миллиарди 105-м ехъу инвестициеу къыхэлъхьагъэ хъугъэ. Непэ инвестицие проект 50-м ехъу, ар сомэ милли-

«Адыгэ макь» Мэзаем и 5, 2015-рэ илъэс

ЯІофшІэн зэфахьысыжьыгъ

Мы уахътэм къыкіоці федеральнэ ыкІи зэгъэшІужь хьыкумышІэхэм гражданскэ Іоф 35856-рэ зэхафыгъ. Анахьэу ахэм анаІэ зытырагъэтыгъэр зыныбжь имыкъугъэхэм, пенсионерхэм, гьот макІэ зиІэхэм, социальнэу мыухъумэгъэ пстэ--оішк иіхі дехеспинытифк иму игьоныгьэхэр къэухъумэгьэнхэр ары. Джащ фэдэу гьогурыкІоным ишапхъэхэр зыукъохэанажы пред пшъэдэк иед -пенк иуспыфоІи мынеспыскестк лъэгъу рагъэкІыгъэп. 2013-м егъэпшагъэмэ, блэкІыгъэ илъэсым административнэ пшъэдэкІыжь зэрагъэхьыгъэхэм япчъагъэ процент 21-кlэ нахьыбэ хъугъэ. Ешъуагъэхэу рулым кІэрысыгъэхэм алъэны-

къокІэ хьыкумхэм унэшъо гъэнэфагьэхэр ашІыгьэх, гьогурыкІоным ишапхъэхэр зыукъогъэхэ водитель 2767-мэ машинэр зэрафэнымкІэ фитыныгъэу яІэр къэзыушыхьатырэ тхылъхэр аlахыгьэх, 3893-мэ административнэ тазыр, 1164-мэ административнэ арест атыралъхьагь.

2014-рэ илъэсым яюфшіэн зэфэхьысыжьэу фэхъугъэхэм уагъэрэзэнэу зэрэщытыр А.Трахъом къыІуагъ, ау джыри гумэкІыгъоу, щыкІагъэу щыІэхэр зэрэмымакІэр къыхигьэщызэ, хьыкумышІэхэм яІофшІэн нахь агъэлъэшынэу, цІыфхэр къазэращыгугьыхэрэр къагъэшъыпкъэжьынэу къяджагъ. Къихьэгъэ илъэсым анахьэу анаІэ зытырагъэтыщт лъэныкъохэм кіэкіэу къащыуцугъ.

Владимир Нарожнэр, ЛІы-Іужъу Адам, АР-м ипрокурорэу Василий Пословскэр, УФ-м щынэгьончьэнымкІэ ифедеральнэ къулыкъу и ГъэІорышІапІэу Адыгеим щыІэм ипащэу Олег Селезневыр, УФ-м и Следственнэ комитет республикэмкІэ иследственнэ гъэ Іорыш Іап Іэ ипащэу Александр Глущенкэр, АР-м хэгъэгу кіоці Іофхэмкіэ иминистрэу Александр Речицкэр нэужым къэгущы агъэх, хабзэ зэрэхъугъэу, хьыкумхэм Іоф зэрадашІагъэм изэфэхьысыжьхэр къашІыгъэх, язэпхыныгъэ джыри нахь зыщагъэпытэн фэе лъэныкъохэр агъэнэфагъэх.

> ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Зэфэхьысыжьхэм къагъэлъэгъуагъэр

Іофшіэн ягъэгъотыгъэнымкіэ икъэралыгъо къулыкъу и ГъэlорышІапІэ тхьамафэ къэс ышІырэ зэфэхьысыжьхэм къызэрагьэльэгьуагьэмкіэ, 2015-рэ ильэсым ищылэ мазэ и 21-м къыщыублагъэу и 27-м нэсырэ палъэм Іофшіэн зимыіэхэу атхыгъэхэм республикэм лъэгапізу щыриізр процент 1,2-м шІокІыгъэп. НэмыкІэу къэпІон хъумэ, Адыгеим Іоф зышІэн зылъэкІыщтэу исхэм япроцент 1,2-рэ мэхъу ІофшІэн зимыІэу атхыгъэхэр. А тхьамафэм къыкІоцІ ІофшІэн зимыІэу алъытагъэхэр нэбгыри 163-рэ, зэкІэмкІи ІофшІэн лъыхъухэу

Адыгэ Республикэм цІыфхэм учетым хэтхэр нэбгырэ 2534-рэ, телъхьапіэ зэфэшъхьафхэм апкъ къикlэу учетым хагъэкlыжьыгъэр нэбгыри 119-рэ хъуштыгъэ.

Экономикэ щы ак Іэм изытет елъытыгъэу, штатыр нахь макІэ ашІын. піэлъэ гъэнэфагъэкіэ Іофшіэныр зэпагьэун, лэжьапкіэ ямыІ у цІыфхэр отпуск агъэкіонхэ, мэфэ имыкъу ІофшіакІэм техьанхэ фаеу къыхэкІы. Ащ фэдэ гухэлъхэр зэрагъэнэфагъэм ехьылІэгъэ къэбархэр хъызмэтшІэпІэ ыкІи организацие зыбгъупшІ фэдизмэ зыцІэ къетІогьэ ГъэІорышІапІэм къылъагъэІэсыгъэх.

СЭХЪУТЭ Нурбый.

Щысэ зытырахырэ ныбжьыкІ

Дэнэжьыкъо Мурат щысэ зытепхын фэе ныбжыкіэхэм ащыщ. Ар Адыгэ къэралыгъо университетым ия 2-рэ курс щеджэ. БлэкІыгъэ илъэсым анахь чанхэр зыхэлэжьэрэ урысые форумэу «Селигер» зыфиюрэм Адыгеим иквыгъэ купэу щы агъэм хэтыгъ.

СызчІэхьащт факультетым сишъыпкъэу сегупшысагъ, — къеlуатэ Мурат. — Анахьэу еджапІэм къыщыспэблэгъэгъэ предметхэр тарихъымрэ адыгабзэмрэ. Ащ къыхэкІэу мыхэр нахь игьэкІотыгьэу зыщызэзгъэшІэщт факультет къыхэсхын гухэлъ сиІагъ. Силъэпкъ нахь пэблагъэу, ащ итарихъ, ыбзэ игъэкІотыгъэу зыщызэзгъэшІэщт факультетым сыдихьыхыгь ыкІи ащ сишІэныгьэхэм ащыхэзгъэхъонэу сычІэхьагъ.

УФ-м ныбжьыкІэ коммунистическэ союзэу Лениным ыцІэкІэ щызэхащагьэм Мурат хэт. ЕджапІэм джыри чІэсэу хэдзынхэр кloxэ зыхъукІэ коммунистхэм адеlэу къыхэкlыщтыгъэ. Нэужым ахэм зэхащэгъэ купым Мурат къырагъэблэгъагъ. ІэпыІэгъу языгъэгъотырэ кІэлэ ныбжьыкІэр псынкІэу илэгъумэ къахэлыдыкІыгъ ыкІи купым щыщэу урысые форумэу «Селигер» зыфиюрэм агъэкюнэу агъэнэфагъ.

— НыбжьыкІэхэу сэнаущыгьэ зыхэлъхэр ащ хэлэжьагьэх. Политикэм, гъэсэныгъэм, чІыопсым изыкъегъэІэтын, псэупІэ-коммунальнэ хъызмэтым, къэбар жъугъэм иамалхэм ягъэфедэн, нэмыкІхэми атегущы-Іагьэх, Іофшіагьэу яіэхэр къыщагъэлъэгъуагъэх. ЗэлъашІэрэ политикхэм, орэдыІохэм, сатыушІхэм, журнали-

стхэм таlукlагъ, гущыlэгъу тафэхъугъ, — игукъэкІыжьхэмкІэ къыддэгуащэ тигущыІэгъу.

Сэнаущыгъэ зыхэлъ ныбжьыкІэхэм Мурат нэІуасэ афэхъугъ. Ахэм проектэу ашІыгъэхэм гупшысэ гъэнэфагъэхэр рагъэшІыгъэх. Нэужым Мыекъуапэ къызегъэзэжьым, дзэпатриотическэ кружок зэхащэныр ыгу къихьагъ. АщкІэ ІэпыІэгъу къыфэхъугъэх комсомолым иапэрэ секретарэу Марина Ситниковар ыкІи «Селигер» къыдыщы агъэу Владимир Скрипниковыр.

«Пламя» зыфаусыгьэ кружокыр кіэлэ ныбжьыкіэхэм зыгъэпсэфыгъо уахътэу яІэр шІуагьэ хэльэу агьэкІоныр ары зыфэгъэхьыгъэр. Ахэр ешъохэу, къакіухьэу, бзэджэшіагьэхэр зэрахьэхэу урамым те-

мытхэу яуахътэ зэрифэшъуашэм фэдэу зэхащэным тегьэпсыхьагъ.

— КІэлэ ныбжьыкІэм ихэгъэгу къызэриухъумэн фаер, дзэм кІоныр ипшъэрылъ шъхьа-Іэхэм зэращыщыр нэбгырэ пэпчъ зэрэгурыдгъэющтым тыпылъ, — къејуатэ тигущыјэгъу. Ащ укІоным пае апэрэ шІэныгъэу уиІэн фаехэр ятэгъашІэх, щэрыоныр, спортыр шІу альэгъуным фэтэщэх. Ныдэлъфыбзэм, къызщыхъугъэхэ чІыгум гуфэбэныгъэ афыряІзу къэтэджынхэм фэтэгъасэх.

НыбжыкІэхэм рагъэжьэгъэ loфыр ыпэкlи лъагъэкlотэн гухэлъ яІ. Ащ къекІолІэрэ цІыфхэр нахьыбэ ашІызэ, проектэу зэхащагъэм зырагъэушъомбгъуныр гугъапізу яі.

ГЪОНЭЖЬЫКЪО Сэтэнай.

Сомэ миллион 50 пэІуигъэхьащт

– ЗэІухыгьэ Іахьзэхэль обществэу «Кубаньэнергом» 2015-рэ илъэсым Адыгеим иэнергорайон ит оборудованиер гъэцэкІэжьыгъэным сомэ миллион 50 пэlуигъэхьащт, — къеты компанием ипресс-къулыкъу.

Электросетевой оборудованиер Краснодар краим ыкІи Адыгэ электрическэ сетьхэм пшъэдэкІыжь зыщахьырэ шъолъырхэм ярайони 7-мэ ащагъэцэкІэжььшіт.

«Кубаньэнергом» и Адыгэ къутамэ июфышюэхэм вольтышхо зиІэ подстанциехэу «Ерик», «Шовгеновская», «Чернышевская», «Великое», «Школьная, «БВД» ыкІи «Натырбый» зыфи-Іохэрэм, Апшеронскэ, Шэуджэнхьаблэ ыкІи Кощхьэблэ районхэм энергооборудованием

епхыгьэ гьэцэкІэжьынхэр ащызэшІуахыщтых.

Ащ нэмыкізу, электричествэр зэрыкІорэ гъучІычхэмрэ жъы хъугъэ пкъэухэмрэ зэблахъухэзэ вольтышхо зи!э рык!уап!эхэр агъэкІэжьынхэу, джаш фэдэу ахэм яІэгьо-блэгьухэм къащыкІырэ куандэхэр раупкlыхэзэ, шъолъырхэр аукъэбзынхэу агъэнэфагъ. Мы ІофшІэнхэр Апшеронскэ ыкІи Мыекъопэ районхэм ащагьэцэкІэштых.

«Кубаньэнергор» Краснодар краимрэ Адыгэ Республикэм-ти 110-рэ хъурэ ыкІи ащ нахь мэкІэ электричествэр альызыгьэ-Іэсызэ атезыгощэрэ электросетевой компаниешхоу щыт. Ащ иэнергосистемэ электричествэм епхыгьэ предприятие 11 хэхьэ. (Тикорр.).

КІымафэм иаужырэ мазэ, хабзэ зэрэхъугьэу, температурэр зыпкъ итырэп, нахьыбэрэмкІэ жьыбгъэр нахь къытекіо. Метеорологхэм зэрагъэунэфыгъэмкіэ, мэзаем ом изытет инэу зызэрихъокІыщтэп, ау зыпкъитыныгъэ иІэщтэп.

Мэзаем иапэрэ мафэхэр фэбэщтых. Чэщым чъы эр градуси 2-м, фабэр градуси 5-м нэсыщт. Мафэм фабэу градуси 5 — 10 щы і эщт. Ошъуапщэхэр щымы і эхэ зыхъукі э мэзаем «ишъхьаныгъупчъэхэр» къызэlуихыщт, фабэр градус 15 — 18-м нэсыщт.

Арэу щытми, мэзаер кіымафэм иаужырэ мазэу зэрэщытыр зыщыдгъэгъупшэ хъущтэп. Фабэм ыуж ошІэдэмышізу дунаир къзучъыіын ылъэкіыщт. Мэфипшіым имэзэ щэнищми ощх ыкІи ощх-ос зэхэт республикэм ичіыпіэхэм къащехыщт. Жьыбгъэр зы нэгъэупіэпіэгъум метрэ 25-м нэсэу къепщэщт. ОшІэ-дэмышІэу ом зызэблихьоу къызыфабэкІэ ыкІи осыр зыткІужьыкІэ псыхьохэм адэт псыр къыдэкlоен ылъэкlыщт. Бжыхьэсэ лэжьыгъэхэм язытет ом зэрар рихыщтэп.

Адыгеим къыщыдагъэк і ыщтхэр агъэнэфагъ тымрэ ІэпыІэгъу афэхъуныр, къэгъэ-

Урысыем и Правительствэ игъоу зэрилъэгъугъэм тетэу нэмык хэгъэгухэм ятовархэм яхьышырхэр 2015 — 2016-рэ илъэсхэм республикэм къыщыдэгъэкІыгъэнхэм фэюрышіэщт планыр Адыгеим щаштагъ.

Адыгэ Республикэм экономикэ хэхъоныгъэмрэ сатыумрэкІэ и Министерствэ къызэритыгъэмкІэ, мы лъэныкъомкІэ Адыгеим анахьэу анаІэ зыщытырагъэтыштхэр нэмык хэгъэгухэм ятовархэм яхьыщырхэр къызыщыдагъэкІыщтхэ производствэхэр ары. Ащ пае республикэм иэкономикэ хэхъоныгъэ езыгъэшІырэ Іофтхьабзэу зэрахьэхэрэм ахэплъэжьыщтых.

«Ахэм ащыщ агробизнес-инкубатор зэхэщэгьэныр, хэбзэlахь фэгьэкlотэныгъэхэр афэшІыгъэнхэр, къэралыгъор предпринимательствэ цІыкІумрэ гуры-

лъэгъон-ермэлыкъ ІофшІэным зегъэушъомбгъугъэныр, республикэр зэрыгушхорэ адыгэ къуаем иихынрэ зекІонымрэ анахьэу анаІэ тегъэтыгъэныр ыкІи нэмыкІхэр», — щыхагьэунэфыкІыгь Адыгэ Республикэм экономикэ хэхъоныгъэмрэ сатыумрэкІэ и Министер-

Рахъухьагъэм промышленностым ІэпыІэгъу зэрэфэхъуштхэ шІыкІакІэхэри щыгъэнэфагъэх. Парк шъолъырхэм яинфраструктурэ гъэпсыгъэныр, промышленнэ предприятиехэм ягъэкІэжьынкІэ, шІэныгъэ-ушэтын ІофшІэнымкІэ, ІофышІэхэм якъыхэхынкІэ мылъкоу агъэкІодырэм щыщ афигъэкъужьыгъэныр, хэбзэlахь фэгъэкlотэныгъэхэр афэшlыгъэнхэм фэгъэхьыгъэу Адыгэ Республикэм ишэпхъэ-хэбзэ актхэм зэхъокІыдехінымен иіми дехнестившефа дехестин ащ къыщыдэлъытагъэх.

Зэрарыр сомэ миллион 25-м кІэхьагъ

Адыгэ Республикэм хэгъэгу кІоцІ ІофхэмкІэ и Министерствэ экономикэ щынэгъончъэнымкІэ ыкІи ахъщэ къолъхьэ тын-Іыхыным пэшіуекіогъэнымкІэ игъэІорышІапІэ иоперативникхэмрэ следствием икъулыкъушІэхэмрэ къызэјуахыгъэ уголовнэ Іофыр зэхафызэ, бзэджашІэхэм ямые ахъщэшхо къызэрэзіэкіагьэхьагьэр ыкіи ар зэрагьэфедагьэр агьэунэфыгь. Зэрарышхо зэрахыгъэр илъэс 69-рэ зыныбжь хъулъфыгъэу Европэм и КъохьапІэ хэхьэрэ къэралыгьом щыпсэурэр ары.

ХэбзэухъумакІохэм зэрагъэунэфыгъэмкіэ, 2010-рэ илъэсым Іэкіыб къэралыгьом щыпсэурэ бизнесменым Адыгеим ипредпринимательхэм угъоигьэхэ пхъэ унэхэр къы эк агъэхьанхэу зэзэгъыныгъэ адишІыгъ. Ащ зэкІэмкІи евро мин 850-рэ фэдиз тефагъ.

Охътэ заулэрэ республикэм ипредпринимательхэм япшъэрылъхэр агъэцэкІагъэх, пхъэ унэхэм яшІын хэхьащт псэуалъэхэр бизнесменым фатІупщыгъэх. Ау нэужым ар щагъэтыжьыгъ, язэпхыныгъи зэпыугъэ хъугъэ. Ащкіэ Іэкіыб фирмэм ипащэ зэрарэу рахыгъэр сомэ миллион 25-м кІэхьагь.

Мыщ епхыгьэу Адыгеим ихэбзэухъумэкІо къулыкъухэм уголовнэ Іоф къызэ-Іуахыгъ, республикэм щыпсэухэрэр мы бзэджэш агъэм зэрэхэщагъэхэр полицейскэхэм агъэунэфын алъэкІыгъ. Хьыкумым унашъоу ышІыгъэмкІэ ахэр яунэ икІынхэ фитхэп, следствием Іофыр зэхефы.

«Адыгэ макь» Мэзаем и 5, 2015-рэ илъэс

Зэ щы агъэм кІуапіэ фэхъу

КІымафэм зэримыфэшъуашэу мы мафэхэм Мыекъуапэ щыфаб нахь мышІэми, къушъхьэхэм альэныкьокІэ чьыІэ зэпыт. Ахэм ашыгу осэу тельыр тыгьэм пэшІэтэу, чьыІамэу къзурэм гур къыдещае.

Мы аужырэ илъэсхэм зекІоным зыкъегъэІэтыгъэным фэшІ Адыгеим и Правительствэ макІэп ышІэрэр. Ащ ишыхьат тикъушъхьэхэм ядэхагъэ зэрэ Урысыеу зэрэзэльашІэрэр. ЗекІоным ылъэныкъокІэ хэхъоныгъэшхоу щыт бэмышіэу псэупіэу Дахъо дэжь къыщызэІуахыгъэ кІэпсэкІэшІэгъэ гъогур. Ар непэрэ мафэмкІэ цІыф кІуапІэу щыт. Шъыпкъэ, мы лъэныкъом-

кІэ гъэцэкІагъэу щыІэр бэ, ау пшъэрылъэу зыфагъэуцужьырэри макІэп. Мы уахътэм Іоф зыдашІэрэ инвестиционнэ проект шъхьаІэхэр «Лэгъо-Накъэ икъэлапчъэхэр» ыкІи «Джэнэт» зыфијохэрэр арых.

Къэралыгьом экономикэ къиныгъоу зэпичырэм емылъытыгъэу зекіон фэіо-фашіэхэм ауасэхэр инэу къызэрэдэмыкІоягъэхэм яхьатыркІэ зыгъэпсэфакіохэм якъэкіон зэрэзэпымыугъэр нэрылъэгъу тфэхъугъ.

ИлъэсыкІэ мэфэкІыр, Рождествор зэтынэкІыгъэх нахь мышІэми, зыгъэпсэфыгъо мафэхэм къушъхьэхэм къакІорэ цІыфхэм япчъагьэ хэкІрэп. Къушъхьэшыгу дахэхэу осыр зытелъхэр къызэраплъыхьэхэрэм

имызакъоу Іажэхэмкіэ, лыжэхэмкІэ къушъхьэтхыхэм къячъэхых. Лъэсэу е шыхэм атесхэу къушъхьэхэм къащызыкlухьэу уапэ къифэрэри макІэп.

Къушъхьэм узэрекІолІэрэ гъогум хьакІэщ зэтегъэпсыхьагъэхэр тетых. ЦІыфым изыгъэпсэфыгьо мафэхэр гум къи--еІшивыш фоІ шь мехниажен хэрэр пылъых. ЗызыгъэпсэфыqехеІшвф-оlефк мехфыІµ еq

зэрагъэцакІэхэрэр зэдгъэлъэгъу тшІоигъоу хьакІэщ заулэмэ тачІэхьагь, ябысымхэми, къащыуцугьэхэми гущыІэгьу тафэхъугъ.

Анахь хьакІэщ зэтегъэпсыхьагъэхэм ащыщэу тинэплъэгъу къыридзагъэм тигьогу фэтыузэнкІыгъ. Ащ иадминистраторэу Наталья Мороз нэгушІоу къытпэгьокІыгь. ТызыгьэгумэкІырэ упчІэхэм яджэуап къаритыжьыгъ.

Наталье къызэрэти-ІуагьэмкІэ, зэрэзэтегьэпсыхьагъэхэмкІэ зэтекІхэу хьакІэщитІу яІ. Ащ нэмыкіэу лыжэкіэ къушъхьэтхым къечъэхыхэрэр дэзыщэерэ Іэмэ-псымитіу яі. Іажэхэмкіэ зыкъезыгъэцІэнлъэхы зышІоигьохэм апаий чІыпІэ гъэнэфагъэ агъэпсыгъ. Бзылъфыгъэм къызэрэхигъэшыгъэмкІэ. зызы-

гъэпсэфыхэрэм ящынэгьончъагьэ анаІэ тет, кІымэфэ спортым фэзыгъэсэхэрэ инструкторхэр

— ЦІыфхэр анахьэу къызытэуалІэхэрэр зыгъэпсэфыгъо мафэхэр ары, — еІо тигущы-Іэгъу. — Урысыем ичіыпіэ зэфэшъхьафхэм ахэр къарэкlых. КъэІогъэн фае мы аужырэ илъэсхэм Адыгеим щыщэу къытэуалІэхэрэми япчъагъэ зэрэхэхъуагъэр. ЦІыфхэм яфэІо-фашІэхэр зэрифэшъуашэу зэрэдгъэцэкІэщтхэм тыпылъ. ИлъэсыкІэ мэфэкІым, Рождеством яхъуліэу тихьакіэщ чіыпіэ нэкі иІагьэп. КъытэолІэгьэ цІыфхэм агу тыкъинэжьынэу программэ гъэшІэгъон афызэхэдгъэуцогъагъ, Краснодар краим, Адыгеим ащыщ артист цІэры-Іохэр, къэшъокІо купхэр къедгъэблэгъэгъагъэх. ТихьакІэщ зэ къакІорэм ыгу тикІыжьырэп, къытфегъэзэжьы.

Зэряхабзэу хьакІэщым щыжъотыгъ. Зызыгъэпсэфыхэрэм, зипсауныгъэ зэтезыгъэуцожьыхэрэм анэмыкІэу Краснодар дэт университетым истудентхэми таlукlагъ. КъызэрэчlэкlыгъэмкІэ, ахэм практикэ щахьынэу мыщ къэкІо зэпытых.

Илъэс къэс спортым фэ-

гъэзагъэу еджэрэ студентхэр мы чыпіэм къэтэщэх, — ею кІэлэегъаджэу гущыІэгъу тызыфэхъугъэм. — Мы хьакlэщым тыкъыщэуцу зэпыт, lэшloy зэрэщыпщэрыхьэхэрэм, тызэрыс унэхэр зэрэзэтегъэпсыхьа-

> гъэхэм анэмыкІэу, спортымкІэ зызыщыуушэтын плъэкІыщт чІыпІэ зэтегьэпсыхьэгьабэ яl.

> ХьакІэщ зэтегьэпсыхьагъэм тыкъызычІэкІыжьым шъоу зыщэрэ зэшъхьэгъусэхэм такІэрыхьагь. Псауныгъэмкіэ шъоум шіогъэ ин зэрэпылъыр, уз зэфэшъхьафхэр гъэхъужьыгъэнхэмкІэ ар зэрагъэфедэрэр зэкіэми тэшІэ. Плотников зэшъхьэгъусэхэм къызэрэтајуагъэмкіэ, илъэсипшІым ехъугь шъоум икІэщын ахэр ыуж зитхэр. ЗэкІэмкІи бжьэ-

мэтэ 500-м ехъу яІ. Къушъхьэм кіорэ ціыфхэм шъоу щахьыжьырэ шъоум идэгъугъэ, ащ шІуагъэу пылъыр дэгъоу ашІэ ыкІи ар къызІэкІагъахьэ. Мыгъэ Францием къикІыгъэ унагъом килограммитф зыдищэжьыгъ. Джащ фэдэу Германием, Ростов-на-Дону, Москва, Ставрополь къарыкІыгъэ хьакІэхэм тишъоу амыщэфэу кІожьыхэрэп. ЦІыфхэу илъэс къэс Лэгъо-Накъэ зыщызыгъэпсэфынхэу къакІохэрэм тыкъашІэжьы хъугъэ ыкІи зэсэгьэ шьоу лъэпкъхэр зыдахьы-

Шъоум идэгъугъэ къызэрэпшІэщтыр нэужым зэшъхьэгъусэхэм къытфаІотагъ. Ар джэмышхыкіэ къызыпіэтыкіэ іуданэм фэдэу къызэпымычъэу ыкІи къытеІэтыкІыгъэу ихъожьын фае. Плотниковхэм анахьэу къыхагъэщыгъэр шъоум тэрэзэу удэзекІомэ лІэшІэгъу пчъагъэрэ зыпари къыщымышІэу ар зэрэщытыщтыр ары.

Нэужым шъоур зыщэхэрэм апэмычыжьэу акіэрыт кіалэм тыкІэрыхьагь. Тыжьыным, джэрзым ыкІи нэмыкІхэм ахэшІы-

лъэпкъ 20 фэдиз апагъохы. – Анахьэу цІыфхэм ащэфырэр бжьэхэм къушъхьэ лъагэхэм къыщахьыжьырэ шъоур ары, — еІо Павел. — КІымафэм ар анахьэу ащэфы. Урысыем имызакъоу нэмык хэгъэгухэм къарыкІырэ зыгъэпсэфакІохэм Лэгьо-Накъэ къы-

кІыгьэ Іэмэ-псымэ зэфэшъхьафхэр ащ ещэх. Алексей къызэрэтфиіотагъэмкіэ, тхьакіумалъ, Іэлъын, нэмыкі пкъыгъохэри ежьхэм яунагьокІэ ашІых. Ятэжъ гъукІэ ІэпэІасэу щытыгь, сэнаущыгьэу хэльыр икlалэ ригъэлъэгъугъ. ЯунагъокІэ зыфэщэгъэхэ Іофыр къорэлъ-

фым лъыпидзэжьыгъ. Ащ ежь-ежьырэу ышІыгъэ пкъыгъохэр къушъхьэм кІорэ цІыфхэм агу рехьых, ащэфых. Лэгъо-Накъэ укІо зыхъукІэ нэплъэгъум къихьэрэ пстэури гум къенэжьы. Ащ тыпэблагъэу тэпсэуми, чыжьэ горэм тыкъикІыгъэу, зэкІэ тшІогъэшІэгъонэу къэтплъыхьагъ. ЗекІоным ылъэныкъокІэ хэхъоныгъэу щыІэхэр нафэ къытфэхъугъэх.

> ПІАТІЫКЪО Анет, ГЪОНЭЖЬЫКЪО Сэтэнай.

«Адыгэ макь» Мэзаем и 5, 2015-рэ илъэс

Тарихъ чіыгужъым

Сирием щыщ тильэпкъэгъухэм Адыгеим къэкощыжьхэу заублэгъагъэр 2012-рэ илъэсым ижъоныгъокІэ мазэ къыщегъэжьагъэу ары. Анахьэу жъугъэу къызыкощыжьыгъэхэр 2012-рэ, 2013-рэ илъэсхэм яятІонэрэ кІэлъэныкъу.

Сирием ІашэкІэ щызэпэуцужьхэу зырагъэжьагъэм къыщыублагъэу ащ щыщ адыгэ мин 1,1-м ехъумэ Адыгеим ятарихъ чІыгужъ — къагъэзэжьыгь. Ахэм ащыщэу нэбгырэ 603-мэ палъэ горэк э Урысые Федерацием щыпсэунхэу Іизын, нэбгырэ 421-мэ «вид на жительство» зыфаюрэ тхылъыр, нэбгырэ 22-мэ Урысые Федерацием игражданствэ, нэбгырэ 63-мэ піальэ горэкіэ шъхьэегъэзыпІэ аратыгъ. 2015рэ илъэсым щылэ мазэм и 1-м ехъулІэу ащ фэдэ пчъагъэхэр къэзытыгъэр Урысыем кощын ІофхэмкІэ и Федеральнэ къулыкъу Адыгэ РеспубликэмкІэ и Къутам ары. Ащ нэмыкІэу, Адыгеим иапшъэрэ еджэпІитІумэ Сирием щыщ адыгэ кІэлэ 82-рэ ащеджэ. Тилъэпкъэгъухэм ыпкІэ хэмылъэу медицинэ уплъэкІунхэр арагъэкіух, піалъэ горэкіэ Урысые Федерацием щыпсэунхэмкІэ Іизын, «вид на жительст-

фыкІыгь Адыгеим и Ліышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан. — Сирием къикІыжьыгъэ адыгэ унагъохэм ящы акіэ тіэкіу-тіэкіузэ зэтеуцо, ахэм ащыщхэм унэхэр зэрагьэгьотыгьэх, Іофшіапіэхэм аіухьагъэх.

Атэжъ чІыгужъым къэзгъэзэжьыгъэхэм бэджэндэу аштэшт унэм икъэгъотынкІэ ІэпыІэгъу къафэхъух Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениеу «ЧІыгужъым къэзгъэзэжьыгъэхэр хэзгьэгьозэжьырэ Гупчэр», чІыгужъым къэзгъэзэжьыгъэхэр хэзгъэгьозэжьырэ Унэр, Адыгэ Республикэм и Фондэу чІыгужъым къэзгъэзэжьыгъэхэм ІэпыІэгъу языгъэгъотырэр. Анахьэу фэныкъо унагъохэм Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениеу «ЧІыгужъым къэзгъэзэжьыгъэхэр хэзгъэгъозэжьырэ Гупчэм» пlалъэ горэкlэ псэупІэ ащаратыгъ. Къуаджэхэм адэт унэхэр ыпкІэ хэмылъэу бэджэндэу аратых.

Анахьэу ІэпыІэгъу зищыкІа-

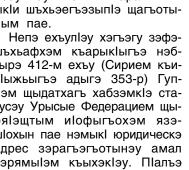
2012 — 2013-рэ илъэс еджэгъухэм сомэ 3000 хъурэ стипендиехэу Фондым къыхэк ыхэрэр Сирием щыщ студент 62-мэ мазэ къэс аратыщтыгъ. Джащ фэдэу унэгъо 77-мэ мылъкук Іэ адеІагъэх.

во» зыфаlорэ тхылъыр къаратыным пае документэу арахьылІэн фаехэмкІэ ящыкІэгъэ справкэхэр ыпкІэ хэмылъэу къараты.

Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан ипресс-конференциеу бэмышІэу щыІагъэм журналистхэр къыщыкІэупчІагъэх тилъэпкъэгъухэр республикэм зэрэригъэблэгъэжьыгъэхэм, тарихъ чІыгужъым щы ак ю илъым есэнхэмкІэ амалхэр зэрэзэрахьэхэрэм афэгъэхьыгъэу.

— Сирием къикІыжы лъэпкъэгъухэр щы ак юн хэгъэгъозэгъэнхэкІэ ІэпыІэгъу афэхъущт республикэ комиссие Адыгеим щызэхащагъэу Іоф ешіэ. Піальэ горэкіэ ахэр регистрацие шІыгъэнхэм, уахътэ горэкІэ республикэм щыпсэунхэу Іизын ятыгъэным, урысыбзэ, Урысыем, Адыгеим ащыпсэурэ лъэпкъхэм ятарихъ, якультурэ, хэбзэгъэуцугъэхэм алъапсэхэр ягъэшІэгъэнхэм, ятэжъ пашъэхэм ячыгужъ къэзгъэзэжьыгъэхэм якlалэхэр еджапіэхэм, кіэлэціыкіу іыгьыпіэхэм ягьэштэгьэнхэм, ІофшІэпІэ чІыпіэ нэкіэу шыіэхэмкіэ къэбархэр аlэкlэгъэхьэгъэнхэм, loфшІэным икъэгъотынкІэ ІэпыІэгъу афэхъугъэным япхыгъэ Іофыгъохэм язэшІохынкІэ хабзэр адеlэу фежьагъ, — хигъэунэгъэхэр республикэм къэкощыжьыгъакІэхэр ары. ЧІыгужъым къэзгъэзэжьыгъэхэр хэзгъэгъозэжьырэ Гупчэм ахэр пІалъэ ным пае.

шъхьафхэм къарыкІыгъэ нэбчэм щыдатхагь хабзэмкіэ статусэу Урысые Федерацием щы--еск мехостифоІи мытшеІкд шІохын пае нэмыкІ юридическэ адрес зэрагъэгъотынэу амал зэрямыІэм къыхэкІэу. Піалъэ

горэкІэ щыдатхэх Урысые Федерацием піальэ горэкіэ щыпсэунхэу Іизын къаратыным ыкій шъхьэегъэзыпіэ щагъотыгырэ 412-м ехъу (Сирием къикІыжьыгъэ адыгэ 353-р) Гуп-

тегъэпсыхьэгъэ документхэм язэхэгъэуцонкІэ Гупчэм иІофышіэхэр ахэм Іэпыіэгъу къафэхъух.

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тильэпкьэгъухэм адыря зэпхыныгь эхэмк ык и къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет и Тхьаматэу Шъхьэлэхъо Аскэр ащ фэгъэхьыгъэу къыІуатэзэ, мы лъэныкъомкІэ общественнэ организациехэм мэхьанэу яІэр хигьэунэфыкІыгь.

Адыгэ Республикэм иобщественнэ Фондэу чІыгужъым къэзгъэзэжьыгъэхэм ІэпыІэгъу афэхъурэм 2012 — 2013-рэ илъэсхэм Адыгеим къэзгъэзэжьыгъэ унагъохэм азыныкъо нахьыбэмэ мэзищым телъытагъэу зыщыпсэухэрэ унэм пае бэджэндыпкІэр афитыгъ, ащкІэ цІыфхэм агу пыкІыгьэ ахъщэр къызыфигъэфедагъ. Анахьэу фэныкъо унэгъо 21-мэ ет ани мэзихкІэ зыщыпсэущтхэ унэм пае бэджэндыпкІэр афитыгъ, къыІуагъ Шъхьэлэхъо Аскэр.

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет къызэритыгъэмкІэ, ІэкІыб къэралыгъохэм къарыкІыжьыгъэ тилъэпкъэгъухэм азыныкъо нахьыбэр Мыекъуапэ щэпсэух, адрэхэр республикэм имуниципальнэ образование зэфэшъхьафхэм (нахьыбэу Тэхъутэмыкъое районым)

онымрэ Мыекъопэ районымкІэ къуаджэу Мэфэхьаблэрэ унэ зыщашІыщт чІыгу Іахьхэр ахэм къащыфыхагъэкІых.

Сирием къикІыжьыгъэ тилъэпкъэгъухэм унэе унэ щашІыным пае чІыгу Іахь 37-рэ къуаджэу Мэфэхьаблэ къащыфыхагъэкІыгъ. Тэхъутэмыкъое районымкІэ Афыпсыпэ къоджэ псэупіэм хэхьэрэ икъоджиплІымэ Сирием къикІыжьыгъэ тилъэпкъэгъуи 130-м ехъу ащэпсэу. Хабзэм ичІыпІэ къулыкъухэр, Адыгэ Хасэм хэтхэр, чІыпІэ предпринимательхэр, общественностыр къадеlэзэ чІыгу Іахьхэу къафыхагъэкІыгъэхэм ищыкІэгъэ инфраструктурэр ащагьэпсыгь, общественностым, мылъку зиІэхэм ягупыкі Іэпыіэгъукіэ, ежь тиным тегъэпсыхьэгъэ курсхэр Мыекъуапэ къыщызэІуихыгъэх. Джыдэдэми ахэм Іоф ашІэ. Курсхэм мылъкоу апэlухьэрэр республикэ бюджетым къыхэкІы. Джащ фэдэу урысыбзэм изэгъэшІэнкІэ курсхэр Тэхъутэмыкъое районымкІэ къуаджэу Пэнэхэси щызэхащэгъагъэх. 2013-рэ илъэсым Министерствэм Адыгеимрэ Урысыемрэ ащыпсэурэ лъэпкъхэм ятарихърэ якультурэрэ язэгъэшІэнкІэ курс заули зэхищэгъагъ.

Гухэлъ гъэнэфагъэ зиІэ республикэ программэу «ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм зэпхыныгъэу адытиlэр гъэпытэгъэныр» зыфиlоу 2012 — 2016-рэ илъэсхэм ателъытагъэм диштэу Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ,

Іэнэ хьураем кощын Іофхэм яхьылІэгьэ хэбзэгъэуцугъэм зэхъокІыныгъэу фашІыгъэхэм ыкІи 2015-рэ илъэсым щылэ мазэм и 1-м къыщегъэжьагъэу кІуачІэ зиІэ хъугъэхэм щатегушыІагьэх.

лъэпкъэгъухэм ямылъкукІэ унэ 14 агъэпсыгъ. Унихэу ашІыщтым алъапсэ агъэчъыгъах. Ащ нэмыкізу унэгьуищмэ ежь-ежьырэу унэхэр къащэфыгъэх, зы ьом ялъэкъоцІэгъухэм унэ къыфащэфыгъ.

Сирием къикІыжьыгъэ тильэпкьэгъухэр джащ фэдэу Инэм къоджэ псэупіэм, Шэуджэн, Кощхьэблэ, Красногвардейскэ районхэм якъуаджэхэм ащэпсэух. Адыгэ Республикэм и Комитетэу чыпіэ зыгъэюрышІэжьынымкІэ къулыкъухэм адэлажьэрэм унэ нэкіэу щыіэ пчъагъэр зэригъэшІагъ, Сирием къик ыжьыгьэ адыгэ унагьохэм ыпкІэ хэмыльэу ахэр аратыным бысымхэр фэхьазырых.

Тилъэпкъэгъухэм урысыбзэ ягъэшІэгъэн зэрэфаер къыдалъытэзэ, Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ 2012-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу Сирием къикІыжьыгъэ тилъэпкъэгъухэм урысыбзэ ягъэшІэгъэ-

ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет адыгабзэр дунэе проектэу «Book2» зыфиІорэм хигъэхьаг ыпэкІэ зыщыпсэущтыгъэхэ хэгьэгум щагьэфедэщтыгьэ бзэмкІэ яныдэлъфыбзэ Адыгеим къэзгьэзэжьыгьэ тилъэпкъэгьухэм зэрагьэшІэным пае. Джащ фэдэу урысыбзэр зызэрагъэшІэ нэуж тилъэпкъэгъухэм ясэнэхьаткіэ Урысыем Іоф щашіэн алъэкІыным пае ІэкІыб къэралыгъохэм къашаратыгъэ дипломхэр Урысыем къыщыдалъытэн зэралъэкІыщт шІыкІэр бзэ зэфэшъхьафхэмкІэ зэрадзэкІыжьыгъ, — хигъэунэфыкІыгъ Шъхьэлэхъо Аскэр.

2002-рэ илъэсым бэдзэогъум и 25-м аштэгъэ Федеральнэ законэу N 115-р зытетэу «ІэкІыб къэралыгъохэм яцІыфхэм Урысые Федерацием правовой положениеу щымедолифив «жыллагъ» зыфилорэм

щы зкіакі з щыряі

фашІыгъэ зэхъокІыныгъэхэм 2015-рэ илъэсым щылэ мазэм и 1-м къыщегъэжьагъэу кІуачІэ яІэ хъугъэ. Ахэм къащыдэлъытагъ палъэ горэк В Урысые Федерацием щыпсэунхэу Іизын, «вид на жительство» зыфаюрэ тхылъыр къаратыным, Іоф ашІэнэу Іизын е патент къаратыным пае ІэкІыб къэралыгьохэм яцІыфхэм урысыбзэр, Урысыем изаконхэмрэ итарихърэ зэрашІэрэр къэзыгъэшъыпкъэжьырэ тхылъхэр аІэкІэлъын зэрэфаер.

Ащ фэдэ тхылъхэм ахэхьэх сертификатхэу, гъэсэныгъэу яІэр къэзыушыхьатырэ документхэу, аттестатхэу 1991-рэ илъэсым ыпэкІэ СССР-м хахьэщтыгъэ къэралыгъохэм къащаратыгьэхэр. Джащ фэдэу гьэсэныгъзу, ІэпэІэсэныгъзу яІэр къэзыушыхьатырэ документхэу ІэкІыб къэралыгъохэм яцІыфхэу Урысыем къэралыгъо кlэух аттестациер гъэхъагъэ хэлъэу щызыкІугьэхэм къаратыгьэхэри аштэх.

Адыгэ къэралыгъо университетым имеждународнэ факультет уплъэкІунхэмрэкІэ Гупчэу щызэхэщагъэм непэ сертификат къаща ахын алъэк ыщт. ШэпхъакІэхэм атетэу мыщ щылэ мазэм и 30-м апэрэу уплъэкІунхэр щызэхащагъ. Шъугу къэдгъэкІыжьын, Адыгэ къэралыгъо университетым ІэкІыб къэралыгьохэм яцІыфхэм яуплъэкІункІэ Гупчэу лъэпкъхэм язэкъошныгъэ и Урысые университет (къ. Москва) щызэхэщагъэм зэзэгъыныгъэ зэрэдишІыгъэр ыкІи а зэзэгъыныгъэм тетэу уплъэкІунхэр зэрэзэхащэрэр.

Урысыбзэ зымышІэхэрэм е дэеу ар зышІэхэрэм апае Адыгэ къэралыгъо университетым имеждународнэ факультет уплъэкіунхэмрэкіэ Гупчэу щызэхэщагъэм ІэкІыб къэралхэм яцІыфхэм урысыбзэр зыщызэрагъэшІэн алъэкІыщт курсхэр къыщызэІуахыгъэх.

– Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ. ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгьэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитетрэ Урысыем кощын ІофхэмкІэ и Федеральнэ къулыкъу Адыгэ РеспубликэмкІэ и Къутамэрэ зэдызэхащэгъэ Іэнэ хъураем кощын Іофхэм яхьылІэгъэ хэбзэгъэуцугъэм зэхъокІыныгъэу фашІыгъэхэм ыкІи 2015-рэ илъэсым щылэ мазэм и 1-м къыщегъэжьагъэу кІуачІэ зиІэ хъугъэхэм щатегущыІагьэх. Іэнэ хъураем республикэ общественнэ органи-

зациехэр, лъэпкъ-культурэ объединениехэу республикэм щызэхэщагъэхэм ыкІи тилъэпкъэгъухэмрэ къихьагъэхэмрэ Іоф адэзышІэхэрэм япащэхэр къырагъэблэгъэгъагъэх, — къыщаlуагъ Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет.

Сирием къикІыжьыгъэ адыгэхэм шІушІэ ІэпыІэгьоу арагьэгъотырэм игугъу къэшІыгъэн фае. Чыгужъым къэзыгъэзэжьыгъэхэм ІэпыІэгъу афэхъурэ общественнэ Фондэу 1997рэ илъэсым республикэм щызэхащагъэм 2012-рэ, 2013-рэ илъэсхэм мылъкум икъэугъоинкІэ Іофышхо зэшІуихыгь. 2012 — 2013-рэ ильэс еджэгьухэм сомэ 3000 хъурэ стипендиехэу Фондым къыхэк ыхэрэр Сирием щыщ студент 62-мэ мазэ къэс аратыштыгъ. Джащ фэдэу унэгъо 77-мэ мылъкукІэ адеІагьэх. ЗэтыгьокІэ Фондым сомэ 3000 зырыз кІэлэеджакІохэм аритыгь. Спонсорхэм яахъщэкІэ Сирием къикІыгьэ нэбгырэ 11-р Адыгэ къэралыгьо университетым иподготовительнэ курсхэм ащыра-

Адыгэ Республикэм игъэцэкіэкіо къулыкъухэм яіофышіэхэм ямылъкоу сомэ 1530355рэ хъурэр 2013-рэ илъэсым анахьэу фэныкъогъэ унэгъо 26-мэ афызэхадзагь.

Сирием къикІыжьыгъэ тилъэпкъэгъухэм мылъку афэу-

Сирием ІашэкІэ щызэпэуцужьхэу зырагъэжьагьэм къыщыублагъэу ащ щыщ адыгэ мин 1,1-м ехъумэ Адыгеим — ятарихъ чІыгужъ къагъэзэжьыгъ. Ахэм ащыщэу нэбгырэ 603-мэ пІальэ горэкІэ Урысые Федерацием щыпсэунхэу Іизын, нэбгырэ 421-мэ «вид на жительство» зыфаІорэ тхыльыр, нэбгырэ 22-мэ Урысые Федерацием игражданствэ, нэбгырэ 63-мэ пІальэ горэкІэ шъхьэегъэзыпІэ аратыгъ.

гъэджагъэх, нэужым еджэнхэу федеральнэ квотэ ахэм къыдахын алъэкІыгъ.

Мылъкум икъэугъоинкІэ непэ Фондым СМС-ІэпыІэгъур къызфегъэфедэ. ТапэкІэ Фондым ІэкІыб къэралыгъохэу адыгэхэр зыщыпсэухэрэм яобщественнэ организациехэм мылъку зэраугъоирэмкІэ макъэ аригъэlугъагъ. Тыркуем щыпсэурэ адыгэхэм ахъщэу къагъэхьыгъэр доллари 100 зырызэу Сирием къикІыгъэхэу тиреспубликэ щеджэрэ студентхэм атырагощэгъагъ. Тыркуем щыщ сатыушІэ заулэмэ сомэ мин зырыз студент 41-мэ аратыгь. Тыркуем ис адыгэ унэгьо заулэмэ сомэ мин 90-рэ фэдиз Сирием къикІыжьыгъэ унагьохэм къафарагъэхьыгъ.

гъоигъэным къыхэлэжьагъэх Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэр, Краснодар краимкІэ Успенскэ районым хэхьэрэ къоджищмэ адэсхэр, ХышІуцІэ Іушъом щыпсэурэ адыгэхэр, Адыгэ Республикэм иобщественнэ организациеу «Адыгэ Хасэр», Тэхъутэмыкъое районым, Адыгеим инэмык! псэуп!эхэм я Адыгэ Хасэхэр, республикэ общественнэ организациеу «Чыгужъым къэзыгъэзэжьыгъэхэр хэзыгъэгъозэжьырэ Унэр», Адыгэ Республикэм мамырныгъэмкІэ и Лигэ, Адыгэ Республикэм щыпсэурэ къэндзалхэм яобщественнэ организациеу «Дуслык» зыфиlорэр.

Адыгеим лэжьыгъэ ыкІи нэмыкІ гьомылапхъэхэр къыщызыхьыжьыхэрэм Сирием къикІыжьыгьэ тильэпкьэгьухэм ренэу яшІушІэ ІэпыІэгъу алъагъэІэсы. ГущыІэм пае, 2014рэ илъэсым комиссием иунашъокІэ шІушІэ ІэпыІэгъум ахэр хэлэжьагъэх. Лэжьыгъэрэ нэмыкІ гъомылапхъэрэ къэзыхьыжьыхэрэм Адыгэ Республикэм и Фондэу чІыгужъым къэзыгъэзэжьыгъэхэм ІэпыІэгъу афэхъурэм хьаджыгъэ тонни 4-рэ тыгъэгъэзэ дэгъэ тонни 2,5-рэ ІэкІагъэхьагъэх. Джащ фэдэу ІофшІэнымкІэ ыкІи социальнэ хэхъоныгъэмкІэ Министерствэмрэ ащ къыфэlорышІэрэ учреждениехэмрэ гьомылапхъэхэр ыкІи унэгъо кІоцІым анахьэу щящыкІэгъэ пкъыгъохэр Фондым ІэкІигъэхьагъэх. Мылъкоу ахэм къаугьоигьэмкІэ унэгъуи 136-мэ, Сирием къикІыгьэхэу республикэм иапшъэрэ еджапіэхэм ачіэсхэм аде-Іагъэх.

2015-рэ ИлъэсыкІэр къызихьащтым ехъулІэу анахьэу фэныкъорэ унэгъо 21-мэ шІушІэ ІэпыІэгъу аратыгъ. Адыгеим хабзэ щыхъугъ тилъэпкъэгъухэу схэм арысхэм зэрырагъэджэщтхэ тхылъхэр аlэкlагъэхьагъэх. Илъэси 3 — 7 зыныбжь сабыйхэр кІэлэцІыкІу ІыгьыпІэхэм аштагъэх.

Къалэу Мыекъуапэ щыпсэухэрэм Іофшіапіэ къафэгьотыгьэнымкіэ Гупчэм Іофшіэнымкіэ рынкэм ІофшІэпІэ чІыпІэ нэкІхэу щыщыІэхэм яхьылІэгъэ къэбархэр ягъэшІэгъэнхэм тегъэпсыхьагьэу Сирием къикІыжьыгьэ тильэпкьэгъухэм зэlукlэгъуищ адыриlагъ. Джыдэдэм нэбгырэ 200-м ехъу псэолъэшІыпіэхэм, производствэхэм, фэіофашІэхэр зыщагьэцэкІэрэ лъэныкъом, сатыум, общественнэ гъэшхэным, медицинэм ащэлажьэ, культурэм фэгъэзагъэу Іоф ашІэ. Унэгьо заулэмэ унэгьо хъызмэтыр зэрахьэ.

Сирием къикІыжьыгъэ тилъэпкъэгъухэм я ахьылхэм якъэгьотын Адыгэ Республикэм и Комитет Іоф дешІэ. Сирием къикІыжьыгъэхэм адыгэ лъэкъуацізу ахьыхэрэр агъэнэфагьэх ыкІи ахэр къэбар жъугьэм иамалхэмрэ Интернет-сайтхэмрэ къарагъэхьагъэх. Республикэм ис унэгьо заулэ яльэкъоцІэгъухэм адеІэхэу рагъэжьагъ (унэм ишІынкІэ гьомылапхъэкІэ адеlэх, ыпкІэ хэмылъэу зыщыпсэущтхэ унэр араты, унагъом къихъухьэрэ хъярхэм къарагъэблагъэх).

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тильэпкьэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет тилъэпкъэгъухэр щырагъэблагъэх. 2014-рэ илъэсым тилъэпкъэгъу нэбгыри 176-мэ Комитетым итхьаматэрэ тильэпкъэгъухэм зэпхыныгъэ адыряІэнымкІэ отделым ипащэрэ зафагъэзагъ. Ахэм япроцент 90-м ехъур Сирийскэ Араб Республикэм къикІыжьыгъэх. Тхылъ пстэуми ахэплъагъэх. Тхылъхэм япроцент 80-м ехъумкІэ лъэюу я агъэхэр афагъэцэк агьэх, тхылъищ щагьэзыягь, адрэхэм язэхэфын ыуж итых.

Сирием щыщхэу ренэу

«Сирием къик Іыжьыгъэ адыгэ унагъохэм ящы Так Гэк Гузэ зэтеуцо, ахэм ащы щхэм унэхэр зэрагьэгьотыгьэх, ІофшІапІэхэм аІухьагъэх».

зичІыгужъ къэзыгъэзэжьыгъэ- е уахътэ горэкІэ Мыекъуапэ, хэм якіэлэціыкіухэр ИлъэсыкІэм тегъэпсыхьэгъэ республикэ шіушіэ Іофтхьабзэхэм къарагъэблэгъэнхэр, зыныбжь илъэс 14-м нэмысыгъэ кІэлэціыкіу пстэуми илъэсыкіэ шіухьафтынхэр аратынхэр, тилъэпкъэгъухэм якІэлэцІыкІухэу Урысыем къыщыхъугъэхэм шІухьафтынхэр афашіынхэр.

2014-рэ илъэсым Іоныгъом и 1-м къыщегъэжьагъэу Сирием къикІыжьыгъэ тилъэпкъэгъухэм якІэлэцІыкІу 86-р республикэм иеджапіэхэм ачіэхьагь. Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэрэ муниципальнэ хабзэм икъулыкъухэмрэ еджапІэхэм ахэт едмехднофя емеІпвждэстыхт спонсорхэм ямылъкурэ къызыфагъэфедэзэ, апшъэрэ класАдыгеим икъуаджэхэм ащыпсэунхэу къэкІуагъэхэм мигрант фэдэхэу зэрямыплъыхэрэр къэ-Іогьэн фае. Комитетым изаказкІэ социальнэ ушэтынхэу зэхащэгьагьэхэм ар нафэ къашІыгь. Іофшіэнымкіэ рынкэм ахэм гумэкІыгьо гори къыралъхьэрэп. сыда пІомэ аІухьанхэу зыфэдехімен еіпын еіпеішфоі ехэнм ары ахэм аубытыхэрэр. Ахэм ащыщыбэмэ яюф къызэlуахы. унэе ІэпыІэгъу хъызмэтыр зэрахьэ, лъэпкъ Іэрышіхэр ашіыхэ ашІоигъу, — хигъэунэфыкІыгъ Шъхьэлэхъо Аскэр.

Зэсэгъэхэ щы ак Іэр къэзыбгынэгъэ, мылъкуи, Іофшіапіи зышІокІодыгьэ тильэпкьэгьухэм ятарихъ чІыгужъ къагъэзэжьыгъэу зэрэщыпсэухэрэм агу къеІэты.

«Цыфмэ апае сыцінф зэпытэу...»

ШІу ылъэгъущтыгъэх Щамсэдинэ ціыфхэр. Шіу зыгу илъ ціыфхэр! Тясэжьыгъ, гущыіэ нэкі фэдэхэу къытщэхъух, ау ахэм купкізу яіэр Делэкъо Щамсэдинэ гукіэ ыштэпагъэу щыщ шъыпкъагъэх. Гъэшіэгъонэу гущыіэ къафигьотэу, жъи, кіи зыфищэхэу, хьалэл гъусэгъу фэхъущтыгъэх. Мыщ фэдэ сатырхэр иіэх:

Ціыфмэ апае гьогум сытетэу Ащ ашіоигьор сшіэмэ сшіоигьу, Ціыфмэ апае сыціыф зэпытэу Гьогукіэ пстэуми сырягьогогьу.

А гупшысэр алъапс Делэкъо Щамсэдинэ иусэхэм, поэмэ жъугъэхэу ныкъотхыхэу къэнагъэхэм. ЦІыфмэ гукІэгъу афишІыныр ежь ышъхьэкІи иІэмырыгъ. Мэфэ жъоркъ уж горэм, пчыхьэ хьазыр хъугъэу ядэжь сырекІокІыгъ. ТІэкІу тешІагъэу мотор зыпыт къуашъомкІэ Щамсэдинэ къыІухьажьыгъ. Пшъыгъэ. Тыгъэм ыстыгъэу, улэугъэу ерагъэу зекІощтыгъэ.

- Сыда, кlал, непэрэзымэфэ тыгъэшхом псым тепшlыхьагъэр?
- Ашъыу, тыгъоспчыхьэ едэпсыкъое пшъэшъэжъые горэ Пшызэ ытхьалагъ, непэ лъыхъугъэхэти, сэри сыкlогъагъ. Къэдгъотыжьыгъ, тхьамыкlэ цlыкlур...
- Ары шъхьаем, тыгъэшхоба, Лал?.. Зи къыlожьыгъэп. Ежь ипсауныгъэкlэ тыгъэм бэрэ хэхьан-хэтынэу щытыгъэп, ауми ишlуагъэ горэ къэкlонба, мыкlон ылъэкlыгъэп.

Щамсэдинэ нахьыбэр ЛалэкІэ еджэщтыгъ. Ежьми ар игопагъ, шъэбэгъэгукІэгъугъэ горэ ащ хэлъ фэдэу тенэгъагъ. ЦІыфышІугъэ-гушІубзыугъэ а кІэлэцІыкІуцІэу янэжъ къыфиусыгъэр нахь тефэщтыгъэ. ИтеплъэкІи, икъэбаріотэн Іэзагъэкіи Лалэ янэжъ нахь фэдагъ. Ышъхьац Іужьоу натІэм къытетакъоу, гупсэф къыримытыхэу телъыщтыгъ, нэпцэ Іужъу зэхакІэм бэрэчэтыгъэ ынэгу къыкІилъхьэщтыгъ, нэ шіуціэшъо-пырэжъыяшьохэр зэ гуфаплъэу, Іушыгъэ-чаныгъэр къакІихэу къыоплъыщтыгъэх, зэ кІэлэцІыкІугъэ-гукъэбзагъэр акlизэу нэгур къагъэнэфыщтыгъэ. Хьалэлыгъэу ыгу илъыр, щыІэныгъэм шІулъэгъоу фыриІэр къыхэщэу ынэгу ихыгъэ зэпытыгъ. Зыгорэм ыгъэгубжыгьэми е зэфэнчъагьэ ылъэгьугьэми, лъэшэу гущыІэу зэхэпхыщтыгъэп, «боу шІоим ар» зиІокІэ, зыфиІогъэ цІыфыр зэрэдэим уемыхъырэхъышэжьынэу, гумэкІэу, нэшхъэеу къыоплъыщтыгъэ, мы дунай шІагъом сыда цІыф дэйхэр къызкlытехьохэрэр ыlорэм фэдэу хъуштыгъэ.

Лалэ ныбджэгъубэ иІагъ, ежь нахьыжъхэри къылъыкІощтыгъэх, ныбджэгъуныгъэ шъыпкъэ афыриГэу ежьыри ахэм апылъыгъ. Ар зэгорэм уинэІосагъэу уиныбджэгъугъэмэ, пщыгъупшэжьынэу щытыгъэп. Зы къуаджэ тыдэсыгъ, школ тыщеджагь, ныбджэгъу тызэфэзышІыгьэр усэхэр ары. КъэсэшІэжьы, поэтэу Бэрэтэрэ Хьамидэ ащыгъум Москва щеджэщтыгъэ. Гъэмэфэ гъэпсэфыгъом чылэм къэкІожьыгъэу Лалэрэ сэрырэ ыдэжь тыкІуагъ. Хьамидэ усакІэу ытхыгьэхэм къытфяджагь, хэгьэгу къэбархэр къытфијуатэщтыгьэх, тэри тиусэхэм такъыфеджагь. Сыкъяджэ зэхъум тІэкІу ІущхыпцІыкІыгъэу слъэгъугъэ. Джы тхылъыпІэхэм ахэлъхэу а усэ ціыкіухэр къызыспэкіафэхэкіэ. Хьамидэ зыгъэщхыщтыгъэр къызгурэ-Іожьы. Ащыгъум ахэр дахэу, къабзэу тхыгьэхэу Хьамидэ фэсхьыщтыгьэх. Лалэ кІэтхыкІыжьыгъэу зы усэ гори иlaгъэп. Tloy зэтеуплlэнкlэгъэ тетрадь ціыкіур рэхьатэу къышти, мытхъытхъэу къеджэу ыублагъ, щхыпэр текІи, ащ ишъыпкъэу едэІоу Хьамиди тІы-

фагъэ. НыбжьыкІагъ нахь мышІэми, щыІэныгъэм идэхагъэ зэхишІэу Іэрылъхьэ фэхъущтыгьэ. Хьамидэ дэжь тыкъызикіыжькіэ, чэщ кіахэ охъуфэ Псэкъупсэ Іушъо тыІутыжьыщтыгъ. Лалэ лъэшэу икіэсагъэх а чіыпіэхэр, гъэтхэ пчыхьэхэм псыхьо Іушьом ІукІыхэщтыгъэп, е къуашъом игъуалъхьэти, чэщыр псыхъом щырихыщтыгъ. КІымафэм шхончыр ыІыгьэу мэфэ псаухэр мэзым щигъакІощтыгъэх. Арын фай, природэм ехьылІэгъэ усэхэр шъэбэ дэдэхэу, ІапэкІэ уеІэмэ, усэр зыфэтхыгъэм утеlэбэн фэдэу къыпшlошlэу зыкІэхъущтыгъэхэр. Моу зэ шъуеплъ мы усэм, ащ «Псыlум» ціэу иіэр:

Чэщыр шіункіы, псым ыкіышъо Ошъо нэгум еутэкіы. Жъогъобынэу псыгум исхэм Загъэсысы, заутхыпкіы — Зыщагъэпскіы! Чіэсэгъэбышъ мэзэ ткіугъэм Псы Іэгубжъэр къыхэсэхы. Сыкъытехьэшъ дышъэ гъогум, Жъогъо мафэр къахэсэхы.

Природэм шъэбагьэу, дэхагьэу хэльыр ыгу щыщ шъыпкъэу зэрэхъугъагъэр арыщтын, сыд фэдэ Іоф фэтхагъэми, мытхъытхъэу, дэхагъэм къыгъэущыгъэ гушІор, зэфэнчъагьэм губж езыгьэшІыгьэ гур ахэплъагъоу тхэщтыгъэ. ЕтІанэ дахэ пае етхы понэу щымытэу, природэм ехьылагьэми непэрэ гупшысэ хэщыгьэ пкъырылъэу ыгъэпсыщтыгъ. «Пкlашъ», «Чъыгы бын» зыфиюхэрэ усэхэр, гущы-Іэм пай. Мыхэм орэд мэкъэмэ шъабэ къахэјукіы, ежь природэм иорэдэу, ауми ціыфым иіэшіагъи, ыгуи ахэлъ. Природэм зыфигъазэмэ, Щамсэдинэ етІани зы гупшысэ зыдиІыгъ зэпыт: чъыгым, къэгъагъэм, осэпсым, хышхом, хьасэ шъофышхом япсауныгъэ рэгушІо, якъэбзэгъэ-хьалэлныгъэ кІэхъопсы, цІыфыри джахэм афэдэнэу поэтыр фай...

Ежь Щамсэдини псауныгъэ пытэу имыІэм кІэхъопсыщтыгьэ, ау удэгущыІэ пай ащ игугъу къышІыхэщтыгъэп. Лалэ бэу ыгъэшІагъэп. Сымаджэ зэхъум илъэс 11 ыныбжьыгъ. Уз гъэтІылъыгъэ зиІэ цІыфхэр гупшысалэх, чэфынчъэх. Ащ фэдэ уахътэ къекІоу Лалэ къыхэкІыгъэми, сыІокІэ пай, сэ слъэгъугьэп. Иуз анахь хьылъэ зыщыхъугъэ аужырэ лъэхъанхэми ыгу кlодыгъэу сегуцэфагьэп. Усэхэм къяджэу, атегущыІэу зыхэблыхьэкІэ, уз иІэми щыгъупшэжьыщтыгьэ, ынэгу зэкlэплъыхьагьэу, гујзу, псынкјзу зигъаззу хъущтыгъз. Ауми узыр щыгъупшэщтыгъэп. Гъэзетэу «Социалистическэ Адыгей» зыфи-Іорэм иуситіу исурэт акіыгъоу къызыхеутым, Джамбэчые къыратхыкІи, ныбжыкІэ звенэм хэт Къумыкъу Асиетрэ Бэщыкъо Мирэрэ иусэхэр агу зэрэрихьыгъэр къыфатхыгъагъ, ипсауныгъэ къыкІэупчІэгъагъэх. Письмэу Щамсэдинэ афитхыжьыгъэу нэужым пшъашъэмэ сэ къысфарагьэхьыжьыгьэм мырэуштэу итхагъ: «Джыри загъорэ сэгьойщае. Амал иІэмэ сэ къыстемыкІоу ежь узым сытекІоным сыкІэбэны, сытекІомэ, сыгу илъ закъор еджэныр ары». Иныбджэгъу-илэгъухэр лІыгъэм къыфиlэтхэу ытхыгъагъ Щамсэдинэ:

Уятэ иlуагъэ о къэошlэжьмэ, loфышly быракъыр ренэу фэгъаl. Пшlэрэм егугъу, уицыхьэ тегъэлъ, Къиныгъор зыкlи гум имыгъэлъ.

Иныбджэгъухэм яушъыи, шlум, зэфагъэм фэбэнэнхэу, тыхэм ябыракъ нахь кьаlэтынэу къяджэ, джа дидактическэ сентенциехэм мэшlо нэф цlыкlу фэдэу къахэщэу цlыфыгум ипытагъэ зэхэошlэ. Ежь къинэу телъым а пы-

ШІу ылъэгъущтыгъэх Щамсэдинэ сыгъэ. Лалэ усакІо зэрэхъущтыр нэ- тагъэр ренэу Щамсэдинэ пигъэуцужьыыфхэр. Шіу зыгу илъ ціыфхэр! Тясэ- фагъэ. Ныбжьыкіагъ нахь мышіэми, щтыгъ, кіочіэ хэкіыпіэ, лъэкі-амалыпіэ

Еджэмэ лъэшэу шІоигъуагъ Щамсэдинэ, нахь дэгъоу еджи школым чІэсыгъэп. Ау яенэрэр къызеух уж, зэпымыоу еджэнэу хъугъэп, зы гъэм сымаджэмэ адрэм еджэзэ, илъэс заулэкІэ гурыт еджапІэр къыухыгь. КъэсэшІэжьы мыщ фэдэ: ащыгъум сэ яенэрэм сисыгъ, Лалэ ябгъонэрэм кІощтыгъэ. Едэпсыкъуай тызыщеджэщтыгьэр, километритфыкІэ школыр тпэчыжьагь. Бжыхьэ кlасэу, псынжъ етlэ-псытlэ laev пчыхьэ хьазыр хъугъэу Лалэ тадэжь къыІухьагъ, «Едэпсыкъуае некІо» ыІуагъ. Сыхьат зытІущ нахь хъугъэп тыкъызикІыжьыгъэр, зыфэдэр сымышІэу сеупчІы: — Сыда?

— Ашъыу, задачэ горэ сфэшlыхэрэп, кlэлэегъаджэм дэжь кlогъэн фае.

Задачэ фэмышІы пае Къэзэныкъуае икІзу Едэпсыкъуае нэс ятІонэрэу а зы мафэм кloy сэ сшІэрэ еджакІомэ ахэтыгъэпти, лъэшэу згъэшlэгъуагъэ. Ау ащ зи нэшІошІыгъэ хэлъыгъэп, нэужым мызэу, мытюу Лалэ кіэлэегъаджэм дэжь зэрэкІощтыгьэр синэрыльэгъугъ. Ябгъонэрэр къызеухым, иуз нахь хьылъэ хъугъэ, етlанэ школым кlозэ емыджэу, тэ япшІэнэрэр къэтыухы зэхъум, экзаменхэр къыддитыгъэх. Дэгьоу къыухыгьагь еджапІэр, еджакІо кІонэу зигъэхьазырыщтыгъ, къыдэхъугъэп, узыр нахь хьылъэ хъущтыгъэ. Ауми филологическэ факультетыр къэзыухыгъэ зырызхэр ехъопсэнхэу литературэр дэгъоу ышІэщтыгъэ, адыгэ тхылъхэм зэмыджэрэ къахигъанэщтыгъэп, лъэшэу пэблэгъагъэх Теуцожь Цыгьо, Хьаткьо Ахьмэд, ащыгьум ныбжьык агъэхэм ащы шхэу Мэщбэш Іэ Исхьакъ, Бэрэтэрэ Хьамид.

Лалэ ытхыгъэхэр зэкІэ сапашъхьэ ильых. Гьожьы хьужьыгьэ тетрадьхэр, блокнотхэр. ИщыІэныгъэ зэкІэ ахэм ахэлъ, шІулъэгъоу, гукІэгъоу цІыфхэм афыри агъэр, шъыпкъэныгъэ пытэу ихэгьэгу фигьотыгьэу, бэнэныгьэ кlyaчlэ къезытыщтыгъэр нэрылъэгъоу сатырхэм къаlуатэ. Щыlэныгъэр лъэшэу шlу ылъэгъущтыгъ ащ, щыІэныгъэм ибзый дахэ, ыкlочlэ шъхьафит къызхэщырэр усэ-сатырхэм нафэу ащигъэтхъыщтыгъ. КъэсэшІэжьы, джэгу горэм пчыхьэм тыщыі у къеші эхэрэм шъхьаныгъ печень на принцения на при кІэ тяплъыщтыгъ. Іэпкъ-лъэпкъышхоу зэхэльэу, кlэлэкlэ дэдэ горэ джэхашьор ыгъэгырзэу уигъатхъэу къешіэштыгъэ. Ащ кіуачізу кіоціылъым, фэіазэу къызэрешІэрэм зэлъиштагъэу Лалэ еплъыщтыгъэ. Пшъашъэр ыгъэкІотэжьи, кІалэр зэтІысыжьым, Лалэ къыІуагъ: «КІэлэ шІагьоба ур!» ЦІыфым кІочІэшІу иІэу, щыІэныгъэм фэчэфэу зилъэгъукІэ, ар пъэщеу гушющтыгъе Мефиту тешагъеу ядэжь сызехьэм, мы усэм къысфеджагь:

НэпІитІур икъоу къызэкІэмыхэу, Пшъхьи фэкъощашъоу укъысэпіъыгъ.

Гушіуи, гухэкіи нитіум къакіихэу, Плъызэу зы чіыпіэ сыщыбгъэкъыгъ. Джы пчыхьэ джэгум, Тизакъоу пчэгум Тэ тыкъыщешіэ — Тфытеох Іэгум. Тіурытіу къашъор Зэкіэм сщыгъупши, Сыдми сыбакъоу Къыбдэскіухьагъ. Нэплъэгъу шъэфэу Гу зылъыстагъэм Сиушхъухьагъа?

Хэт къысиюн? Ау сыолъзіу — Зэ къысэплъыжьри, Сигъашіэм згъашіоу Нэплъэгъу іэшіур

Пфэзгъэдэхэнэу тынэу сэ сштэн. Гушюу, шіулъэгъу гуфабэр зыкіизэу пшъашъэм ынэхэм рэхьатэу, насыпышюу кіалэр зэряплъыщтыгъэр сыгу къэкіыжыыгъ. Шъхьаныгъупчъэм тыіут зэхъум гу лъыстагъэп нахь, къешіэхэрэм яплъызэ, Лалэ а сатырхэр къыпчъыщтыгъэнхэ фай.

Хыр лъэшэу икіэсагъ Лалэ. Мызэу, мытіоу щыіагъ. Хэхьан-зыщигъэпскіын закъор арэп. Хыр зэрэиным, зэрэкіочіэшхом ежьыми зы гушіогьошхо горэ къыхилъхьэщтыгъ, псэ зыпытым фэдэу къыщыхъущтыгъэ. Зэгорэм бжыхьэ хьазыр хъугъэу хыіушъом кіуагъэ. Хым иинагъэ, идэхагъэ, къушъхьэхэм ятеплъэ къыіуатэу письмэ къысфитхыгъ, «упоэт хьаулыя, хыр къыздахьи, къэкіожь» сіуи, фэстхыжьыгъагъ. Къызэкіожьым мы усэм къысфеджагъ:

Пчэдыжь рэхьатыр еукъо, Ижъоты макъэ щэlу хыlушъом. Жьыбгьэр къилъыгъэу къэсыщта? — Чъыгхэм нэкlэ сяупчlы. Хыр къэолъагъ, хы тамэхэр, Заlэтышъ, нэпкъым жэхэох. Хыlушъом lулъы тхъубэфхэр Устхъоу хышъом тесыхьэх. Хынэпкъэу мыжъо зэхэлъым Мылы къутафэу lолъадэх...

Мыщ дэжьым Лалэ зэпигьэугь, тlэкlу тыригъашlи, нахь чанэу, усэм диштэу ымакъэ lэтыгъэу къыпидзэжьыгь:

Сыда, хы ШІуціэр, пфэмыщэчыгьэр, Птхыціэ зэфапщэу узыщыщтагьэр? Хыпсыдзэм мыжьохэр еогьэльэсых,

Зэ къыхэодзых,

Зэ хэодзэжьых,

Хьэшьо Іэгуаоу ащ уарэджэгу, Ар о уиджэгуа сэlo, хы Шіуціэр?

Лалэ ымакъэ джыри зэпыугъ, къызэджагъэм хэгупшысыхьажьырэм фэдэу тlэкlурэ щыси, ымакъэ нахь шъабэ хъузэ кlэух сатырхэм къяджэжьыгъ:

Хыр къелъы, нэпкъым къыкіэо, Зэкіэкіожьмэ, цэгэбгъур Мыжъо зэхэлъэу къыхэщы. Осхьот льэужэу хышьом щиіуантізу Хытэмэ пчьагьэхэр зэхегьэльадэх. Кіочіэшхоу, шъхьафитэу джэгурэ хы Шіуціэм

Сэ сыфэдэнэу сыгукіэ сехъуапсэ. Нэужым, хым сыщыізу къызхэкірэм, Лалэ иусэ сыгу къэкіыжьыщтыгъэ, ошіэдэмышізу ащ щыщ сатырхэр къэспчъыхэу сыублэщтыгъэ. Джарэу усэм къыіуатэрэмрэ рэхьат зымышізу сапашъхьэ илъ хы шъэджашъэмрэ зэфэдагъэх.

ХыІушъом щитхыгъэ ус мыри. Сатырий нахьыбэ хъурэп, ау сыд фэдиз дэхагъа, сурэт шІагъуа ащ поэтым къыщитыгъэр!

Мэфэ фабэм огу лъатэм
Тыгъэр гъогум къыщыпшъыгъэу
Еіи, зэкіэм дышъэ бэщыр
Хым ытхыціэ къыхифагъ.
Къызэпикіи дышъэ бэщыр,
Къытејункіи огу къаргъор,
Пшіошъы мэхъуа? Хым ыгъунэ
Мо тыгъэшхор къыкъофагъ.

Щэджэгьоужым е тыгъэр зыщыкъо-AKPPILAN WYPININ KINTERAKELI EURAKE мы сатырхэм дэхагьэу ахэльыр къыгурыющт, хыр ыгу къэквыжьыщт. Джащ фэдэу дунаим ухэт шъыпкъэу, уапашъхьэ къыригъэуцоу къытхыщтыгъэ, гупшысэр пщыщ ышІэу образ чанхэр къыгъотыщтыгъэх, гум игумэк угу къырилъхьан ылъэкІыщтыгъэ. Иныбджэгъухэм, илэгъу ныбжьыкІэхэм щыІэныгъэм гъогу тэрэз щыхахыгъэмэ, ащ лъэшэу ыгъэгушІощтыгъэ, Іофым Іэр емыкІумэ. цІыфым насып зэримыІэштыр ариІуатэщтыгъэ. ГушІощтыгъэ гъунэгъу горэм сабый къызыфэхъукІэ. Ар къэухъумэгъэн, ищыІэныгъэ дахэу гъэпсыгъэн зэрэфаер къыриІотыкІзу усэ ытхыщтыгъэ. А зэпстэуми дунаим идэхагъэ, щыІэныгъэм иІэшІугъэ, цІыфым ыгу ибаиныгъэ ахилъхьэу, къызэрыкloy къатегущыІэн ылъэкІыщтыгъэ.

(Джыри къыкІэлъыкІощт).

♦ ИСКУССТВЭР — ТИБАИНЫГЪ

Дэхагъэм, зэхэшІыкІыныгъэм дунаир къаухъумэщт!

«Дэхагъэм гъунэ иІэп» зэраІорэм фэд Іушыгъэми гъунэ иІ эу зэрэщымытыр. Уигущы Іэгъу хъумэ, цІыф Іушым гур ещэфы, шъхьэр егъэбаи, гъуазэ пфэхьу, уигьогогьункІэ пшъхьап, гузэхашІэу уигъэшІырэм чыжьапльэ уешІы; уапашъхьэ итэу, плъэгъу зэпытэу щытыгъэу ипшІыкІыгъапэкІэ узэнэгуещтыгъэми унэ къыпфызэкІихэу ыкІи ащкІэ узэрэхэукъощтыгъэр зыдыуигъэшІэжьэу мэхъу.

ЦІыф Іушэу щыт зы нэбгырэ- гъуай, нэбгырэ пэпчъи шъхьафэу адэбгъэшІагъэкІи.

гъукіэ, уиакъылэгъукіэ хэпхыщтшізу кіо пшіоигьомэ. Ціыф іуитеплъэ-гъэпсыкІэкІи, ишэнкІи, игущы ак Ізкіи. Ау анахьэу ар игущы акі, аужыпкъэмэ мэхьэнэ купкікіэ яушъагь, язэкіэлъыикуугъ, инэплъэгъу ичыжьагъ... ШІэныгьэу ІэкІэлъым ибагь, изэикъызэрыкІуагъ ышІэрэм ибагъэ емылъытыгъэу.

Синасып КЪЫХЬЫГЪ

Джащ фэдэу угурэ пшъхьэрэкІэ пштагъэ хъугъэ цІыфым бэрэ уlукlэ пшlоигъоу мэхъу, ујукјагъэми узтегущыјэни огъоты, пэпчъ, о пкІэрихыни пхегъуатэ.

джэгъуныгъэ адэзгъотынэу, уитворческэ шюигъоныгъэмэ... сызэрэфэе дэдэу бэрэ саlумыкІэшъуми — тызэрэзэпэчыжьэм къыхэкІэу. Ау телефонкІэ тызэфытео, тызэфэтхэ, шъхьадж икіэрыкізу къэсплъыхьэхэ къэс ышІэрэм, къыдэхъурэм адрэр щыгъуаз ыкІи игуап, тызэфэзэ- плъыжьэу, гугъакІэмэ сызэлъащыгьэу тызэрэмыгьотэуи къы- шти, сырахьыжьагьэу сыкlэрэхэкІырэп аужыпкъэм.

мыапэрэми, джыри зигугъу къэс- шІэхэр: сэтхэ сыгу къыздеlэу, шІы сшІоигъор — джарэу гъунэнчъ ащ шюу къепюліэн плъэкІыщтыр, хэхъо зэпыт нахь ащ хэкІырэп. Ар тиреспубликэ имызакъоу, дунаим щызэлъашІэ, тимылъэпкъэгъубэми зэлъягъэшІэгъэ икъурэ сурэтышІ-модельер ІэпэІасэу СтІашъу Юр ары.

цыф ар, ціэрыюшь, ащ ыціэ къесіон къодыенэу язгъэшіэнэу арэп сэ сигухэлъыр. Сэ сшъхьэкІи ащ ыпэкІи сыкъытегущыІэу хъугъэми, нэмыкІыбэми игугъу къашІыми, сикъэлэм джыри къэсэзыгъэштагъэр — икъукІэ къэтыгъэ хъугъахэ ащ икъэбар пloшІэхэу хъунми сицыхьэ телъэпышъ ары.

ри къызэрыкІуабэмэ апеІэ, ащ зэхишІэшъу екъу ащ итворчестфэдэм кіэрыпхын плъэкіыщт шіэ- вэ, шъхьаджи ежь игурыіуакіэ, ныгъэм, Іушыгъэм фэдиз адрэ иеплъыкІэ хилъхьэхэзэ, джарэу уинэюсэ пстэуми зэхэтхэу ямы- философие гупшысэшхо июфгъотыліэнри къыдыхэт уигъашіэ шіагъэмэ акіэщыгъ. Непэ иіэшІагьэу узэпльыгьэм, ыухыгьэ Джары нэІосэныгьэ теубыта- кьодыери зэрэхэтэу, зэхэубытагъэ зыдыуиІэщтми, уиныбджэ- гъэу а зэкІэри къызыпкъырыогъэхьафэхэкІэ, осэ икъу ахэм ми гъунэ алъыпфын зыкlыфаер афэошІыфэкІэ, кІэ горэ къахэуищыіэныгьэ мызэщыгьоу, ушъа- хъуагьэу къычіэкіызэ, къэмыугъэу, гъэшіэгъонэу, уасэ фэп- цухэу ыпэкіэ лъэкіуатэ итворческэ гупшыси, иІэшІагъи: джашым гу лъымытэн плъэкlыщтэп рэу уцуи, гъэпсэфи, зышъхьаапэрэ ІукІэгьуми, угу лъагьо го- сыжьи имыІэу Тхьэм къыхилърэ къыфыхимыщынэу хъущтэп хьагъэу зыхигъэхъо зэпытрэ изэчый зэпымыоу Іоф регьашІэ, зым нахьи нахь гъэшІэгъоныкъызэрэпшіэщтыр — игупшысакі, жьэу адрэр, ядэхагъэкіи унэ атеназэу, ахэлъ гупшысэми узэлъаубытымэ бгъэшІагьо икъухэу кІуакІ, язэпхыкІ, гупшысэм пкъыгъо хьалэмэтхэр къыдитІупщхэзэ...

Тхьапшырэ уяплъыгъэми Юрэ мыліэужыгъуагъ, ащ иутхын- иіэшіагъэмэ уязэщырэп, гудзыгь, изэгьэфагь; ишъырытыгь, хэхьошхо ахэогьуатэ, уизэхэшіыкі зэіуагъэкіоты, угу къыдащае, гопэшхо пщэхъу ар зэрэуилъэпкъэгъур, уфэрэзэ дэд игъэкІотыгъэу лъэпкъыр нэмыкІ лъэпкъмэ, хэгъэгу псаумэ шlукlэ зэраригъашІэрэм паекІэ. КІэ горэ, ямышІыкІагьэ горэ ахэолъагъо ренэу мы сурэтыш ІэпэІасэм ыІапэ къыпыкІыгъэ пкъыгъомэ тІэкІу шІагьэу уатеакъыл гори къыкіэрыохы ащ плъэхъукіыгъагъэу узякіуаліэкіэ; джыри зэ шъоупс Іэшіу Сэ синасып къыхьыгъ ащ уешъо, угу ибыбын хэбгъахъо, фэдэ цІыфмэ саlукІэнэу, ныб- угу ыкІуачІэ уузэнды пшІоигъоу

Ащкіи Юрэ ишіогъэшхо сэ къысэкіы. Ау сыіукізу гущыізгъу сыфэхъу къэс, иІэшІагъэхэр кІочІэ лые згъотыгъэкІэ сызэкІыжьы ыкІи хьаулые сшІыхэ-Джащ фэдэ ліы шіагъу сэ, рэп а къыкіэрысхыгъэ гузэхаышъхьагъкІэ къехэу зыгорэм сlапшъэ зэрищэрэм фэдэу псынкІэу, къэуцу имыІэу...

Игупшысэхэм якъежьапі

Джы бэрэ згъэшІагьозэ сы-КъызэрэтІуагьэу, зэльашІэрэ зэгупшысэу, а иІофшІагьэхэмрэ иІофшіакіэрэ тіэкіу шіагъэу къагъэущыгъэу, сызымытІупщырэм щыщ зигугъу къэсшІыщтыр.

ЛІэшІэгъу пліанэм ехъугъэшъ Юрэ зысшІэрэр, джащ фэдиз уахътэм сылъэплъэ июфшакіэ, синэрылъэгъушъ къыдэхъугъахэм ибагъэ, идэхагъэ, ишІуагъэ, ным Іофыр тетэпышъ, аущтэу имэхьанэ, шъуашэ пэпчъ идее шъхьаф, купкі, куці шіагьо хильхьэхэзэ зэришІыгьэм. Ащ фэдиз Ащ иІэшІагьэ икуугьэрэ имэ- шьошэ, панно, пирамидэ пчъахьанэрэ зэрэин дэдэхэм къыхэ- гьэр хьалэмэтэу зэрэзэтекlырэм кІзу узынэбгырэкІз къиІотыкІы- емылъытыгьзу, ащ пэпчъ зыхэ-

шыкыгьэхэмки, ашъоки, яина- гулъыти ящыкагъ — уахъти гъэкІи, яшІыкІэ-гъэпсыкІэкІи пкъыгьо цыкіуипші пчъагъэу пэшіорыгъэшъэу гъэхьазырыгъэхэу, етІанэ зэкІэри зэкІужь-зэтефэжьэу зы пкъынэ-лынэ ухыгъэу зэгьэкІужьыгьэх... Уяплъ къодыеми, афэдэ зэрэщымыІэр шъхьэм къыубытэу, ядэхагъэрэ ягохьыгъэрэкІэ гум зыкъырагъэпкІэу, узэрэпсаоу узэкlаубытэу, пфызэшІомыкІышъун щымыІэу къыпшІуагъэшІызэ урахьыжьэ.

ЦІыф къызэрыкіоп

Мы аужырэ илъэсхэм зэхэубытагъэхэу иІэшІагъэмэ сазыхаплъэкІэ сегупшысэми, къызыгурызгъэІон слъэкІырэп зы нэбгырэ закъом а зэкіэри иіэшіэгьэн зэрилъэкІыщтыр, цІыф къызэрыкіом ар ыукіочіышъуныр...

ары ащ фэдиз амалрэ лъэкІрэ уеты уегидеф шА !qexelulиаг зыкІилъэкІырэр.

сыухьэзэ, мыщ фэдизым сы- зэчыйкІэ Тхьэр къетагьэу, фэкъызфэкіорэ мы сигупшыси: сэ дэу щэіагьэ, кіуачіэ, амал мысишІошъхъуныгъэ пытэ теткІэ, пшъыжь адигъотыжьэу ахэм, «чъэпхъыгъэхэ» цІыф къызэры- фэдэу ехьыжьагъэу зы нэбкіохэр хэгьэкіи, искусствэмкіи гырэ закъуи щыіэп!!!

зэчый зыхэлъэу бзэндэнми хэшІыкІ фызи-Іэ нэбгырипшІ гьэтІыси, Юрэ иІэшІагьэхэр апашъхьэ игъэуцохи, ащ афэдэкъабзэу атырашІыкІыжьын къодыеу, хамыгъахъоу ыкІи хамыгъэкІэуи пшъэрылъ афэгъэуцуи сыд ліэужыгьокіи чіэнагъэ зи афамышІэу, Юрэ ахэр зэришІыгьэ уахътэм фэдизрэ пылъыгъэхэми, нэбгырипшІри зэрэзэгъусэу, афэмыукІочІынэу сеплъы.

Ары шъхьае, етІани Юрэ ахэр хьазыр горэм тырихыгъэхэп ныІа — ышІыщтыр къыугупшысыгь апэу, ышъхьэ щырихъухьагъ: теплъэу и эщтымкІи, мэхьанэу кІоціылъыштымкій. иинэгъэщтымкІи, шъо зэфэшъхьафхэу зэрэзэхэлъыщтымкІи, зыхэшІыкІыгъэщтымкІи... Ащи гупшыси,

ахьы... Зэбгъэгъотыни фай зыхэпшІыкІыщтыри: шэкІи, шъуи, нэмыкІи... мылъкуи ищыкІагъ. Упенсионер къодые зыхъукІэ, ари псынкІэ Іофэп, ар къыпфэзыдэн шъхьэгъуси къыбготын фай пшІэрэм имэхьанэ зэхишІыкІэу, къыбдыригъаштэу! Іахь-Іахь пчъагъэу, пшІы пчъагьэу, зэрэзэкіужьыщтхэу зэрэзэдыригъэштэжьыщтым телъытагъэу уухэсынышъ, хэубзыкІынхэ, хэуупкІынхэ фай а купыр, етІанэ зэбгъэкІужьын фай...

ИІофшІапІэ зыфэдэр

Мастерской псау имыщыкІэгъэщтэу уегупшысэн плъэкІырэп ащ нэбгырэ заулэ щыдэу шъхьадж зы пкъыгьо гьэнэфагьэ горэм ишІын тегъэпсыхьагъэу Юрэ ціыф къызэрыкіопышъ пэсэу. Ежь а зэкіэри изакъоу къеугупшысы, рехъухьэ, ешІыжьы.

Сэ а къэсІуагъи, къэсІонэу илъэхъэнэгъухэм ашъхьарыщын зигъо симыфагъи зэфэхьысыжьэу сагьэшІыгьэр зы: СтІашъу Джащ къытыгъ чыжьэу къэ- Юрэ фэдэу а зыпылъ ІофымкІэ

Щы ащ пэпшын! Енэкъокъущтыр хэгъэкІыри, благъэу екІолІэни тимыІэу сеплъы. ПшІошъ бгъэхъун плъэкІырэп а шъошэ блэр псаоу, шъошэ зэхэубытэгьэ купэу искусствэм ышыгу нигъэсэу ышІыгъэ купыр зы нэбгырэ закъом фэукІочІыныр — къыкІэсэгъэтхъыжьы джыри зэ. Сыд фэдизрэ сегупшысагъэми, сымыгъэшІэгъон слъэкІырэп ащ фэлъэкІыгъахэри, джыри иІофшіакіи, Тхьэм бэрэ регъэлъэк!!

ЛІэшІэгъу псауми къэмыхъурэкІи енэгуягьо ащ фэдэ нэбгырэ. Ары шъхьаем, щыІ, мары къыдгот а ліэшіэгъум зэ къэхъурэр, Тхьэм ишыкуркІэ, тинэрылъэгъоу щыІэныгъэр пшысэ къытфешІы.

Адэ осэ икъу етэта ащ, икъу дэдэу зэхэтэшІыкІа лъэпкъымкІэ ащ имэхьанэ? Дэгъуба ащ иІэшІагьэхэм сурэт атехыгьэу, зэхэугьоягьэхэу, атефэрэ уасэри ятыжьыгъэу, тхылъ гъэкІэрэкІагъэ шІыгъэу дунаим щябгъэлъэгъункіэ, къыткіэлъыкіощт ліэужыкіэхэми къафэбгъэнэнкіэ?! Ар Юрэ тефэ дэд, къылэжьыгъэ къодыеп!

Тхылъ къыфыдэдгъэкіын

Джащ гу лъатэным ыкІи бэ тырамыгъашІэу ыуж ихьанхэм тыщэгугъы. Адыгэ Республикэм культурэмкІэ и Министерстви, нэмыкірэ гьэіорышіапіэхэри, гупыкІ амал зыгъотышъуштхэри къыхэлэжьэнхэ алъэкІыщт. Ащ фэдэ амал къэхъумэ, сэ тхылъым — альбомыщта, каталогыщта, нэмыкІыщта — игъэхьазырыни сыгуи, сшъхьи фэзгъэлэжьэнхэу сыхьазыр неп, неущ сымыюу сызыфежьэщтыр, сыфежьэгъах ыкІи...

Зыгорэм ехьыщырэу, амал гори имыІахэу ибалкон тесэу Іоф зэришІэщтыгьэм сыщыгьуазэшъ, ежь ыцІэкІи, сэ сцІэкІи ащ иІэшІагъэхэр зыгу рихьхэрэ адрэ нэбгырэ шъэ пчъагъэхэм аціэкіи «тхьашъуегъэпсэу» ятэ-Іо ар зыгу къэкІи, ащ фэдэ амали зыхагъотэжьи ежь къызщагъакІэзэ зыгорэкІэ, КъокІыпІэм щыпсэурэ лъэпкъхэм яискусствэхэмкІэ къэралыгъо музеим икъутамэу Мыекъуапэ дэтым хэтэу унитІу къезытыгъэу ащызыгъэпсэухэрэ ащ идиректорэу Кушъу Нэфсэтрэ игуадзэу Пэнэшъу Руслъанрэ.

СтІашъу Юрэ ипсауныгъи, илъэкІи, иІэпэІэсэныгъи, игуетыныгъэ ехьыжьагъи къахэмыІэу, хьагъу-шъугъугъэми ыгу зэпыримыгъэкІэу илъэс пчъэгъабэрэ джыри лъэпкъым, лъэпкъ искусствэм ихэгьэхьон афэлэжьэнэу тыфэлъаІо!

Ары, дэхагъэм, зэхэшlыкlыныгъэм, искусствэ лъагэм ык/и ащ ијахьыл лэжьакјохэу сэнаущыгъэ зыхэлъхэу ар зыгъэфедэшъурэмэ цІыфмэ яфедэу, ягукъэІэтэу дунаир къаухъумэщт. Зыгу шІу илъым, дэхагьэр зэхэзышІэрэм, зыгъэлъапІэрэм зауи, бани ышІыщтэп, ашІынми кІигъэстыщтэп, мамыр щы-ІакІэм ыгу фэщэгьэщт, фэбэ-

МЭХЪОШ Руслъан. АР-м искусствэхэмкіэ изаслуженнэ Іофышіэшху.

О КЪАМЫЛАПЩЭХЭМ ЯАПЭРЭ ШЪОЛЪЫР ФЕСТИВАЛЬ

Республикэхэм ащык ощт

Адыгэ лъэпкъ къамылапщэхэм яапэрэ шъолъыр фестиваль-зэнэкьокьу Мыекъуапэ, Налщык, Щэрджэскъалэ ащыкощт. Гъэтхэпэ мазэм и 16 — 18-м музыкэм пыщагъэхэм яІэпэІэсэныгъэ къагъэлъэгъощт.

Тиреспубликэ культурэмкІэ и Министерствэ, фольклор ансамблэу «Жъыур», Адыгеим лъэпкъ культурэмкІэ и Гупчэ, Адыгэ Республикэм искусствэхэмкІэ рыкъо Кимэ ыціэкіэ щытыр, тым Адыговедениемкіэ и Гуп-

икІэлэцІыкІу еджапІэу Лъэцэ- Адыгэ къэралыгъо университе-

чэ, Къэбэртэе-Бэлъкъарым гъэсэныгъэмкІэ и Гупчэ, Къэрэщэе-

Щэрджэсым лъэпкъ культурэмкіэ и Гупчэ, щэрджэс культурэм иклубэу «ХьакІэщыр», нэмыкІхэри фестивалым изэхэщакох.

Лъэпкъ музыкальнэ Іэмэ-псымэхэм ныбжьыкІэхэр афэгъэсэгъэнхэмкіэ, искусствэм ипіуныгъэ мэхьанэ зыкъегъэІэтыгъэнымкІэ ащ фэдэ фестиваль-зэнэкъокъухэр тищыкlагъэх. Кlэщакlохэм ащыщэу, ансамблэу «Жъыум» ихудожественнэ пащэу ГъукІэ Замудин, кІэлэегъаджэхэм, лъэпкъ музыкэм пыщагъэхэм яеплъыкІэхэр къыхэтыутыщтых. Фестивалым искусствэхэмкІэ еджапІэхэр, музейхэр, республикэхэм я Адыгэ хасэхэр, фэшъхьафхэри чанэу къыхэлэжьэнхэу тэгугьэ.

Сурэтым итыр: Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей шіэныгъэмкіэ иіофышіэу Сихьаджэкъо Иринэ къамылым фэгъэхьыгъэ къэбархэр кіэлэціыкіум къыфеіуатэх.

ыкІи къыдэзыгъэкІырэр: Адыгэ Республи-

Зэхэзыщагъэр

кэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыІэр:

385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр,

197. Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэр-

пшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> ЗэкІэмкІи пчъагъэр 4015 Индексхэр 52161 52162 Зак. 222

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

> Редактор шъхьаІэр Дэрбэ Тимур

Редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр

> МэщлІэкъо Саид

Редактор шъхьаІэм игуадзэр пшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр

Хъурмэ Хъусен

• ФУТБОЛ ЦІЫКІУМРЭ ЩЫІЭНЫГЪЭМРЭ

Еджапіэ пэпчъ ищыкіагъ

Еджапіэ пэпчъ футбол ціыкіу щешіэнхэм фэгьэхьыгьэ Іофтхьабзэу тихэгьэгу щыкорэм Адыгэ Республикэр чанэу хэлажьэ. 1997 — 2004-рэ ильэсхэм кьэхьугьэ кlалэхэр аныбжыхэм яльытыгьэу зэнэкьокьух.

Кощхьэблэ районым икомандэу чемпион хъугъэр.

Адыгэ Республикэм футболымкІэ икІэлэцІыкІу-ныбжьыкІэ спорт еджапІэ идиректорэу Хьабэхъу Рустем зэрильытэрэмкІэ, къоджэ спортсменхэм япчъагъэ хэпшІыкІэу хэхъо. Адыгеим и Ліышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан, Правительствэм яшІуагъэкІэ футбол цІыкІум пае ешІэпІи 100 фэдиз аужырэ илъэсхэм тиреспубликэ къыщызэІуахыгь. Тренер-кІэлэегъаджэхэм пІуныгъэ ІофшІэнэу зэрахьэрэм зыкъиІэтыгъ. Футбол ешІэхэрэм кІэпым, шъон пытэхэм апыщагъэхэр ахэтэп.

КІэлэцІыкІухэмрэ ныбжьыкІэхэмрэ футбол ціыкіумкіэ язэнэкъокъоу тиреспубликэ щыкІуагъэм

нэбгырэ 236-рэ хэлэжьагъ. ПэшІорыгъэшъ зэІукІэгъухэр районхэм ащызэхащагъэх. Республикэ стадионэу «Юностым» командэ анахь дэгъухэр щызэнэкъо-

2003 — 2004-рэ илъэсхэм къэхъугъэ кlалэхэр зыхэтхэ Мыекъопэ ыкІи Теуцожь районхэм якомандэхэр зэдешІагьэх. Пчъагъэр 4:0-у Мыекъопэ районым текІоныгъэр къыдихыгъ, тренерыр Юрий Фомичев.

2001 — 2002-рэ илъэсхэм къэхъугъэ кlалэхэр зэрешlагъэхэр: Адыгэкъал — Теуцожь район — 1:0. Тренерыр Тхьаркьохьо Мурат. 1999 — 2000-рэ илъэсхэм къэхъугъэ кlалэхэр зыхэт командэхэм язэlукlэгъухэр гъэшlэгьонэу кІуагъэх. Кощхьэблэ районыр Теуцожь районым 3:1-у текІуагь, тренерыр Юсуп Руслъан.

Анахыжъхэр зэрэзэнэкъокъу--пыстыт уенослеішеслоішт мехесл лъагъ. 1997 — 1998-рэ илъэсхэм къэхъугъэ кlалэхэм якомандэхэм футбол дэгъу къагъэлъэгъуагъ. Мыекъопэ районыр Кощхьэблэ районым 3:0-у текІуагъ. Кощхьаблэхэм къэлапчъэм Іэгуаор зыкІи дамыдзагьэми, уащытхъунэу ешІагьэх. Мыекъопэ районым икомандэ итренерэу Сергей Богдановым ыгъасэхэрэр апэкІэ зильыхэкІэ, къэлапчьэм дэжь гьэшІэгъонэу щешІэщтыгъэх, зэгурыІоныгъэ ахэлъыгъ.

Кощхьэблэ районым итренеркІэлэегъаджэу Юсуп Руслъан къытиІуагъэм къыхэдгъэщырэр къуаджэм щапіугъэ кіалэхэм Мыекъуапэ ифутбол клубэу «Зэкъошныгъэм» итренерхэр зэралъыплъэхэрэр ары. Адыгеим щыщ ныбжьыкІэхэр «Зэкъошныгъэм» щешІэх. Футболистхэм яныбджэ-

гьухэр, я ахьылхэр стадионым къэкІох, ешІэгъухэм ягуапэу яплъых.

НыбжьыкІэхэм язэнэкъокъоу Мыекъуапэ щыкІуагъэр зезыщэгъэ судьяхэу Игорь Калиниченкэмрэ Вадим Манашировымрэ япшъэрылъхэр дэгъоу агъэцэкlа-

Адыгэ Республикэм физкультурэмкіэ ыкіи спортымкіэ и Комитет, Адыгеим гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ. республикэм футбол цІыкІумкІэ ифедерацие зэхащэгъэ зэнэкъокъум хагъэунэфыкІырэ чІыпІэхэр къыщыдэзыхыгъэхэм республикэм футболымкіэ икіэлэціыкіуныбжьыкІэ спорт еджапІэ идиректорэу Хьабэхъу Рустем афэгушІуагъ. Футбол решІэнхэу спорт шъуашэхэр, Іэгуаохэр, щытхъу тхылъхэр аритыжьыгъэх, нэпэеплъ сурэтхэр атырахыгъэх. Чемпион хъугъэхэр Къыблэм изэнэкъокъоу Ейскэ щык ющтым хэлэжьэщтых.

ЗэхэщакІохэм лъэшэу зэрафэразэхэр Юсуп Руслъанэ къытиlуагъ, гъэзетымкlи «тхьашъуегъэпсэу» ариlожьы шlоигъоу къытэлъэІугъ.

аблэрэ Мыекъопэ ымрэ якомандэхэр т зэдеш!эх.

УРЫСЫЕМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ ИПЭГЪОКІ

«Зэкъошныгъэм» зегъэхьазыры

Урысыем футболымкІэ изэнэкьокьу хэлэжьэрэ командэхэу ятонэрэ купым хэтхэм кымэфэ зыгьэпсэфыгьор аухыгь. 2014 — 2015-рэ ильэс ешlэгьум Мыекьопэ «Зэкьошныгьэм» зыфегьэхьазыры. Мафэ кьэс егьэджэнзэlукlэгьухэр тlогьогогьо зэхешэх.

«Зэкъошныгъэм» идиректор бжыхьэм командэм щешІэгъэ шъхьаІэу Натхъо Адам къы-_зэрэтиlуагъэу, 2014-рэ илъэсым

футболистхэр къыхэнэжьыгъэх. «Зэкъошныгъэм» зэlукlэгъухэм те-

кІоныгъэр нахьыбэрэ къащыдихыным, зэнэкъокъум нахь лъагэу щыдэк оеным фэш зэхъокІыныгъэхэр ищыкІагъэх. Тренер шъхьа на ипшъэрылъхэри Натхъо Адам дигъэцакІэхэзэ, зэгъэпшэнхэр ышІыгьэх. Командэм иешІакІэ хэзыгъэхъон зылъэкІыщт футболист заулэ къыригъэблэгъэщт.

Республикэ стадионым щыкІорэ футбол ешІэгъухэм яплъырэр макІэ, ар анахь гумэкІыгъохэм

ахэтэльытэ. Тистадион дахэ, гу-Іэтыпі. Ащ диштэрэ ешіэкіэ дэгъу футболистхэм къагъэлъэгъонэу, алъыплъэхэрэм япчъагъэ хэхъонэу афэтэІо.

Гъэтхэпэ мазэм иаужырэ мафэхэм зэнэкъокъур рагъэжьэжьыщт. «Зэкъошныгъэр» «Биологым» ІукІэщт.

> НэкІубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.